

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

Warszawa

2021

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

ISSN: 2450-8160

nr.indeksu: 19464

numer: 69 (07-08/2021)

Redaktor naczelny: Gontarenko N.

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Polska;

L. Nechaeva, dr, Instytut PNPu im. K.D. Ushinskiego, Ukraina.

K. Fedorova, PhD in Political Science, International political scientist, Ukraine.

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. »Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

info@conferenc.pl

[Nakład: 80 egz.](#)

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszelkie prawa do materiałów prac należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. »Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do czasopismo.

Opinie wyrażane w artykułach czy reklamach są publikowane na wyłączną odpowiedzialność autorów, sponsorów lub reklamodawcy. W związku z tym ani Redakcja, ani Wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za konsekwencje wykorzystania jakichkolwiek nieścisłych informacji.

Warszawa 2021

»Diamond trading tour» ©

ISSN: 2450-8160

Teaching Of The Discipline «Nursing Practice» In Modern Conditions Boreiko L.D., Senyuk B.P., Yurnyuk S.V.....	5
Experience of distance training of internal doctors in the specialty “internal diseases” Senyuk B.P., Boreiko L.D., Voloshyna L.O., Yurnyuk S.V.....	9
Optimization of feedback during teaching of patient care practice for medical students Riabyi S. I.	13
On accounting and competent analysis of the financial results of the organization Zalilova Z. A.	17
Навчання аудіювання у системі новітніх освітніх технологій Шабайкович Е. А., Поточняк О. П.....	20
The use of simulation technologies in training students of specialty “medicine” Boreiko L.D., Yurnyuk S.V., Senyuk B.P., Smandych V.S.	24
The role of independent work of student-medic in distance learning conditions Senyuk B. P., Boreiko L.D., Prysyzhnyuk V.P., Yurnyuk S.V.	27
Modularisierung und Schlüsselqualifikationen an der Hochschulen in deutschsprachigen Ländern Byschok A.	31
Теоретико-методологічні основи дослідження психологічного благополуччя особистості у студентської молоді Магдисюк Л. І., Рикун Б. В.....	34
Педагогічна інноватика як складова освітньої діяльності Слушний О. М.	39

Teaching Of The Discipline «Nursing Practice» In Modern Conditions

Boreiko L.D.,

PhD, Associate Professor

Department of Nursing and Higher Nursing Education

Senyuk B.P.,

PhD, Associate Professor of Department of Propaedeutics of Internal Diseases

Yurnyuk S.V.

Assistant Professor of Department of Pharmacy

Bukovinian State Medical University

Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

Abstract. *The article highlights the peculiarities of teaching the discipline «Nursing practice» to third-year students of specialty 222 «Medicine». It was found that one of the important stages of professional training of future doctors is the formation of practical professional competence and readiness to solve various professional tasks. The level of training depends not only on the formation of a certain level of practical skills and abilities, but also on modern methodological approaches.*

Key words: nursing practice, practical skills, education process, practical training.

Introduction. Reforming the health care system in Ukraine foresees the training of a competitive specialist who has the necessary competencies and qualitatively performs professional duties. Achieving the goal helps practical training, which combines theoretical knowledge with skills and abilities and provides the principles of continuity and consistency and is carried out in accordance with current curricula and programs.

The experience of training doctors in many countries around the world shows, that in a holistic system of professional preparation, practical training is an important factor along with theoretical. At the same time, considerable

attention is paid to the formation of practical skills, professional ethics and personal development and growth of future experts [1].

In recent years, the requirements for the quality of knowledge and skills of future professionals have increased. Practical training allows the student to gain professional experience, to form his professional skills and responsible attitude to the profession. From the standpoint of the competency approach, the result of education should be the formation of key competencies - such universal skills that help people navigate in new situations of their professional, personal and social life and achieve their goals.

Main part. Nursing practice is one of the first disciplines of the clinical stage of undergraduate training of a doctor, during the study of which students learn methods for determining vital signs, assessing the general condition of the patient, recognizing emergencies, providing emergency care, preparing patients for additional methods of examination, diagnostic and medical procedures [1]. For the study of the discipline "Nursing practice" are given 90 hours - 3 ECTS credits, 30 hours of which are classroom training (practical classes) and 60 hours of independent work of students.

The main types of independent work of students are: pre-classroom preparation for practical classes, mastering practical skills and work in the departments of the hospital in the scope of responsibilities of paramedical personnel and individual work. The tasks of independent work include: acquaintance with the instructions and current orders governing the professional activities of the nurse; processing of medical documentation of the profile department; mastering the practical skills and manipulation techniques of the nurse in according to the plan of practical training.

The working curriculum provides for the performing individual tasks during the study of relevant topics by the student in extracurricular activities and upon its successful completion to receive additional points (duty in the department of the relevant profile with a subsequent report on the practical lesson, preparation of an abstract with a report on the practical lesson, preparation of illustrative materials, performing interviews and lectures for patients on primary and secondary disease prevention).

The discipline "Nursing practice" is a clinical discipline aimed at acquainting the student with the main responsibilities and professional actions of the nurse of therapeutic, surgical and pediatric departments of the hospital and involves mastering the basic manipulation techniques of the nurse of respective departments of in-patient care, and also learning hygienic, preventive and therapeutic measures, that are within the competence of paramedics and are used to create comfortable conditions for the patient in a medical institution, to promote the recovery of the patient as

soon as possible, to prevent the development of complications [2].

The discipline provides students with the acquisition of integrated, general and professional competencies. In particular, «Nursing practice» promotes the formation of such special (professional) competencies as: skills of interviewing and clinical examination of the patient; ability to determine the necessary list of laboratory and instrumental studies and evaluate their results; skills of performing medical manipulations; ability to provide the necessary mode of stay of the patient in a hospital at treatment of diseases; ability to carry out sanitary and hygienic and preventive measures; emergency medical skills; the ability to provide the appropriate nature of nutrition in the treatment of diseases; ability to keep medical records.

Students master the basic knowledge of the functional responsibilities and professional actions of the medical staff of therapeutic, surgical, pediatric hospital, as well as deepen the theoretical knowledge, necessary to organize a comfortable stay in the hospital and provide the necessary care at all stages of treatment.

An important stage of student learning, in addition to gaining theoretical knowledge, is the acquisition of practical skills and abilities. The process of acquiring practical skills and abilities can be divided into two main stages: the first - preclinical development of skills on phantoms and bringing skills to the automatism; the second is performing the skills at the patient's bedside.

The formation of professional competence of students is influenced by: professional and cognitive interest and professional orientation of the student; material and technical base of the educational institution; training methodology; professional competence of teachers; cognitive and special abilities of the student; the content of practical training; forms and methods of practical training. During the practical classes, teachers pay attention to the formation of students' moral, ethical and deontological qualities in professional communication with the patient and the mastery by students of basic medical manipulations, that are part of the functional responsibilities of a nurse.

Particular attention is paid to the development of practical skills in algorithms. This allows students to repeatedly practice manipulations on the methodology of execution in each practical lesson while studying the relevant topics. The application of algorithms for performing practical skills not only increases the motivation of students to study the material, but also optimizes the work of teachers. The sequence of algorithms plays an important role in the manipulation of students, as it streamlines the work, improves the level of professional skills and practical skills of students at the stage of training, providing them with a more efficient, smooth and safe transition to medical activities.

The formation of professional competence of students is one of the main tasks of professional and practical training, and it is important to create the necessary conditions. Students have the opportunity to practice practical skills according to algorithms in the office of preclinical training and in the center of simulation medicine of the university, which are equipped with phantoms, models, tools that allow in preclinical conditions to simulate the real conditions of this work in the clinic.

In the practical classes, students have the opportunity to practice individual nursing manipulations (intradermal, subcutaneous, intramuscular and intravenous injections, blood pressure measurement, ECG recording, temporary cessation of external bleeding) on volunteers, in the role of the students themselves. It should be noted that students work on each other's manipulations if the latter are not accompanied by a risk to health or do not affect the sense of self-worth (for example, personal hygiene measures, etc.).

Quality control of acquired skills is carried out by teachers at each practical lesson. The quality of execution of algorithms of practical skills should be one of the main criteria for the formation of professional competencies and, as a consequence, admission to work with patients.

Working in real clinical conditions, after mastering the skills on simulators, students begin to practice them on real patients while performing independent extracurricular activities. We believe, that early involvement of students in the clinical environment and

contact with real patients develops their communication skills, forms professional and personal qualities, and promotes a gradual transition from the theoretical aspects of learning to the object of direct clinical professional activity.

Performing an individual research work helps to increase their motivation to succeed, to form a creative approach to solving non-standard situations, which is an integral part of their future profession. Thus there is an interaction not only between teacher and student, student and patient, but also between all participants [3].

Wide use in the practical training of students of innovative pedagogical technologies, such as problem-oriented and team-oriented learning, case-based learning, integrated learning, information and communication and computer technology, simulation learning along with traditional methods allows to form a high level of professional competence of students, to ensure the quality of their future activities [4, 5, 6].

Conclusion. Therefore, students are provided with appropriate conditions for mastering practical skills while studying the discipline «Nursing practice». The practical training of the future doctor is aimed at mastering deep theoretical knowledge and practical skills, which will contribute to the formation of professional competence.

References:

- Paikush M.A. Metodolohichni zasady intehratsii pryrodnycho-naukovoi ta profesiino-praktychnoi pidhotovky likaria / Young Scientist. – N 10 (50). October, 2017. – P.500-504.
- Audytorna robota z dystsyplyny «Sestrynska praktyka»: metod. rekomendatsii. dlia vykladachiv / upor. V. A. Klymenko, V. P. Kandyba, O. M. Plakhotna ta in. – Kharkiv : KhNMU, 2015. – 24 p.
- Iliasova Yu. S. Zastosuvannya kontekstnoho navchannia u vyvchenni fakhovykh dystsyplyn u medychnykh osvitynikh zakladakh / Psykholohopedahohichni nauky. – 2018. – N 2. – P. 95-100.
- Humenna I.R. Osoblyvosti pidhotovky maibutnix likariv do profesiinoi komunikatsii / Naukovi visnyk MNU imeni V.O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni nauky. – N 1 (48), liutyi 2015. – P. 100-104.
- Sabatovska I. S., Seleznov M. A. Pedahohichni umovy vykorystannia aktyvnykh metodiv

navchannia u protsesi pidhotovky fakhivtsiv medychnoho profilu / Medychna osvita. 2017. N 4. – P. 48-52.

Filonenko M. M. Metodyka vykladannia u vyshchii medychnii shkoli na zasadakh

kompetentnisnogo pidkhodu: Metodychni rekomendatsii dlia vykladachiv ta zdobuvachiv naukovooho stupeniu doktora filosofii (PhD) VM(F)NZ Ukrainy. – K., 2016. – 88 p.

Experience of distance training of internal doctors in the specialty “internal diseases”

Senyuk B.P.,

PhD, Associate Professor of Department of Propaedeutics of Internal Diseases

Boreiko L.D.,

PhD, Associate Professor of Department of Nursing and Higher Nursing Education

Voloshyna L.O.,

Doctor of Medicine, Associate Professor of Department of Internal Medicine and Infectious Diseases

Yurnyuk S.V.

*Assistant Professor of Department of Pharmacy
Bukovinian State Medical University
Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002*

Abstract. *The article analyzes the experience of distance learning of interns in the specialty «Internal Medicine». Distance learning is an individualized process of acquiring knowledge, skills, abilities and ways of human cognitive activity, which occurs mainly through the indirect interaction of distant participants in the learning process in a specialized environment that operates on the basis of modern psychological and pedagogical, information and communication technologies.*

Key words: *interns, distance learning, information and educational space, knowledge control.*

Introduction. In recent decades, we often come across concepts such as “network technology”, “remote technology”, “cloud computing”. Currently, no one is surprised by the increased need for information [1]. Internet services have become firmly entrenched in our lives, the number and variety of which is growing exponentially every year. Institutes, schools, online resources offer their learning opportunities using distance learning technologies. In fact, remote technologies have become a necessity that meets the requirements of mod-

ern times. Distance learning requires Internet access, technical support (computer, tablet, smartphone, etc.) for all participants in the educational process, as well as the fact that teachers are acquainted with distance learning technologies [2, 3]. During the quarantine period in terms of preventing the spread of coronavirus from mid-March 2020 to May 2021 at the Department of Propaedeutics of Internal diseases the interns’ training was conducted remotely.

The aim of the work was to analyze the experience of using distance learning at the

Department of Propaedeutics of Internal diseases.

Main part. To ensure the educational process in terms of distance learning at the department was created informational and educational space, which organizes the interaction of all participants in the educational process, where there is saving and exchange of various educational information using modern information and communication technologies. It includes the department's web page and the Meet system, which provides real-time video communication with the audience. The page of the department contains materials on the organization of the educational process (thematic plans of lectures, practical and seminar classes, schedules, announcements of events). There are also educational materials to prepare for classes (guidelines, a list of recommended literature, multimedia presentations of lectures, regulations, links to databases, websites, reference systems, electronic resources). The site also contains links to the transition to external information and educational resources.

The staff of the department had some experience in conducting lectures, practical and seminar classes with the help of distance learning. With the help of cases created on the department's site, interns improve their theoretical and practical skills, that is relevant during quarantine. At the end of a practical or seminar lesson, each intern must pass a control of knowledge, using the tests presented on the website of the department for each lesson. Test tasks are presented with the possibility of sending the results by e-mail. Interactive educational systems on the website of the department are presented with teaching materials, that make possible consistent learning of them on the topics within the course and with a control test after each topic.

The Meet system is used for lectures, seminars and practical classes. The distance lectures provide basic thematic material, which will be elaborated in detail during the seminars and individually. The presentation of lecture material is accompanied by slide-shows, multimedia presentations, videos. During the lecture, students have the opportunity to see and hear the lecturer, ask questions, participate in the discussion – thus providing

feedback to the audience, which significantly increases the effectiveness of the lecture. Instead, the seminar involves more active involvement of students. Interns independently prepare multimedia presentations, reports on relevant issues on specific topics. Meet provides active communication of all participants in the educational process. Practical classes on distance learning include telemedicine consultations of real patients, clinical conferences. Telemedicine services, according to legislative documents, – remote medical consultations, conciliums, control of physiological parameters of the patient's body, carrying out diagnostic and healing manipulations, exchange of results of examination of the patient, other medical services, and also medical videoconferences, medical videoseminars, medical videolectures taking place in the form of electronic messaging using telecommunications) [4]. At our department to stimulate the independent work of interns, it is proposed to create (compile) a virtual history of the patient's illness on the topic of practical training. It should be emphasized that this is an intellectually professional and creative process. To create it, it is necessary to have a sufficient amount of professional knowledge, to have a creative approach and be able to independently or with a group (when the teacher uses a practical game as a form of analysis) to find the right solution [5]. The teacher can thus assess the listener who presented a virtual history of the disease and other group members who participated in the discussion of diagnostic and treatment algorithms. Each practical session presents several virtual case histories of varying degrees of complexity, taking into account the individual training of each student and the results of basic and intermediate tests of knowledge. It should be noted that in the conditions of quarantine restrictions the remote form of conducting practical classes does not fully promote the practical mastering of professional skills and abilities, which are provided by the requirements of the qualification characteristics of a specialist in internal medicine. The medical specialty, like no other, requires daily and long-term direct professional contact and individual work with the patient, and of great importance is the psycho-emotional impact (interest in the problem,

compassion and confidence in a positive outcome) that the patient feels. Remote contact with a doctor can be perceived by patients as contact with a soulless programmed machine (computer).

The important thing in the preparation for practical classes is the formation of skills of independent work of interns, as well as stimulating a creative approach to learning, which contributes to a more active involvement of interns in the learning process. Such interactive capabilities of information delivery systems allow to establish and stimulate feedback that provides dialogue [5].

In distance learning, test control has proved itself and earned recognition. Testing is the main form of initial, current and intermediate control. The test usually contains a list of questions from the discipline, each of which offers several possible answers. The doctor must choose the correct answer from these options. Checking the tests, practical and laboratory work is carried out remotely in two modes: automated and directly by the teacher. Prior to the introduction of the mechanism of identification of participants in the process of distance learning, semester exams must be carried out in absentia [4]. But the most accepted form of organization of postgraduate education is the technology of mixed learning, which provides a combination of distance and distance learning. Every intern, who is at a distance from the main base of the university, thanks to computer telecommunication technologies has the opportunity to get acquainted with the methodological development of lectures, seminars and practical classes, get advice from teachers of the department, participate in teleconferences. Doctors perform individual tasks planned in the distance course. Practical classes are performed remotely. The results are sent to the teacher by e-mail [3]. The level of development of the intern is assessed by his ability to independently acquire new knowledge and use them in educational and practical activities. Independent work occupies one of the leading places in the formation of creative activity. Only purposeful systematic independent work of each intern allows to deeply master the knowledge, develop and consolidate skills, turn them into appropriate skills of mental

work [5]. Distance learning is a promising form of pedagogical technologies in the field of medical education, as it is more flexible and meets the modern realities of society. Distance education at the postgraduate stage gives interns the opportunity to independently acquire the necessary knowledge, using modern information technology, as distance learning requires from doctor a high level of professional and cognitive motivation, self-control and self-discipline. He must also strive for continuous development and self-improvement of his professional growth, which will be manifested in knowledge, skills and actions.

Conclusions. The distance form of education opens for interns an access to non-traditional sources of information, increases the efficiency of independent work, provides with completely new opportunities for creativity, finding and consolidating various professional skills, and allows teachers to implement fundamentally new forms and methods of teaching. have modern pedagogical and information technologies, and be ready to work with interns in a new learning environment. Therefore, distance learning in postgraduate education involves mastering the skills of working on a personal computer and skills in working with Internet technologies, as well as using information systems during training and in practice, which can activate weak motives and positively affect the dynamics of independent work.

References:

- Mohylnyk A. I. Interaktyvni metody navchannia v suchasni medychnii osviti / A. I. Mohylnyk // Suchasna medychna osvita: metodolohiia, teoriia, praktyka: materialy Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu, m. Poltava, 19 berезnia 2020 r. – Poltava, 2020. – P.140-142.
- Maryna Miashtkovska, Iryna Kobylanska Perspektyvy rozvytku dystantsiinoi osvity v konteksti kompetentnisnoho pidkhotu. Pedahohika bezpeky, 2019 N1. – Rezhym dostupa: <https://pedbezpeka.vntu.edu.ua/index.php/pb/article/view/86>
- Voronenko Yu. V., Mintser O. P., Vdovichenko Yu. P. ta in. Pytannia rozrobky normatyviv dystantsiinoho navchannia v pisladyplomnii medychnii osviti// Medychna informatyka ta inzheneriia. – 2008. – N3. – P. 58-6.
- Yeshchenko A. V. Vykorystannia dystantsiinoho navchannia v systemi pisladyplomnoi osvity:

suchasne i maibutnie / A. V. Yeshchenko // Problemy bezpererвної medychnoi osvity ta nauky. – 2013. – N 2 (10). – P. 5-10.

Tregubova Ye. S. Samostoyatel'naya rabota v vysshey meditsinskoj shkole i ee rol v formirovanii lichnosti budushchego spetsialista / Ye. S. Tregubova,

N. A. Petrova, O. B. Dautova // Materialy Vserossiyskoj nauchno- metodicheskoy konferentsii «Psikhologo-pedagogicheskie aspekty sovershenstvovaniya kachestva meditsinskogo i farmatsevticheskogo obrazovaniya» posvyashchennoy 90-letiyu SAMGMU. – 2009. – P. 160-161.

Optimization of feedback during teaching of patient care practice for medical students

Serhii I. Riabyi

PhD, associate professor at the Department of Patients Care Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine

Abstract. The research deals to relevant problem of increasing efficacy of feedback in educational process during practical training of medical students. The aim of the study was to investigate the effectiveness of feedback methods in the educational practice of “Patient Care” for 2nd year students at specialty 222 “Medicine” (Master). A 10-year experience of using functional e-learning course “Patients Care” based on LMS platform Moodle in Bukovinian State Medical University has been analyzed. The main advantages of interactive course of training were learning in accordance with personal pace, characteristics and educational needs, learning always and everywhere, regardless of their location, planning personal time in the study, receiving the bulk of investigated material by using of information technology. To overcome communication problems the popular cloud services for video broadcasting (Zoom, Google Meet) and online instruments of feedback (Slido, Mentimeter, Kahoot!, Google forms) have been used. The feedback collection techniques such as synchronously in class, asynchronously between classes and synchronously between groups of students used in the investigation. According to the survey results, the most effective feedback methods were projective images (9%), 5 fingers (10%), online boards (21%), sociometry (22%) and a circle of reflection after class (38%). The best indicators of students’ performance have been received by using such educational methods as training with the branch cases, debriefing of virtual patients scenarios and simulation training in small studying groups. According to results of study the combination of synchronous and asynchronous methods of collecting feedback by using modern online tools increases the efficiency of knowledge transfer and acquisition of competencies in practical training “Patients Care” by 2nd year medical students up to 90,6%. Prospects for further research relate to evaluation the effectiveness of debriefing in the acquisition of competencies by students.

Keywords: E-learning, Feedback, Higher Education, Patient Care.

Introduction. The problem of effective feedback is relevant in the organization of distance learning of students, especially in the context of the spread of coronavirus infection [1]. Adaptive stress, social distance, informa-

tion and technological singularity are just some of the challenges facing the higher education system in Ukraine. At the same time, the actual tasks of the educational process and priority of them is a formation the features of

autonomy, independent activity and abilities to self-learning, self-control and self-improvement in the students [2]. The main peculiarities of modern higher education are: maximum structuring, information support, continuous self-monitoring, timely correction and communication in a single information-educational environment [3]. The introduction of e-learning is a necessary step to implement the basic provisions of the new educational paradigm [2]. Of the existing e-learning platforms most popular are LMS and LCMS. Providing the students with a wide range of information communication tools in the training, the last ones contribute to the motivation of cognitive activity, facilitate learning and create conditions for healthy competition. Along with this, to successful formation of professional skills in the students today it is demands from the teacher not only knowledge of medical informatics basics, possession of e-learning tools in the workplace, but also usage modern interactive feedback methods to ensure effective transfer of knowledge from the tutor to each subject of educational process [4].

Tutorial practice "Care of patients" is the first step in the formation and professional growth of future physicians. The traditional paternalistic model of the medicine is confidently evolving into a partnership model. Participation of patients is an important link in ensuring continuity of care. The modern medical professional is obliged to such global trends as personalization and formalization of knowledge. Successful overcoming of this step by the students specialty 222 "Medicine" (Master) is a powerful factor for fulfilment of itself, increase self-esteem and choice of vector of personality development [5]. However, the likely obstacles faced by students at this stage of learning, can be some problems of communication and cognitive asymmetry, the information singularity and feedback [6]. Using the advantages of E-learning can be a platform for the implementation of close cooperation of all participants in the learning process for success in solving these problems and effective knowledge transfer. The integration of online tools of feedback into e-learning practices is a new and perspective method of monitoring student performance. The study of the effectiveness of these tools is relevant in

teaching the practice of patient care, as it will transform the traditional model of summative estimation into a formative one with the definition of the relevant level of mastery of competencies [8].

Purpose of research: to investigate the effectiveness of feedback methods during teaching educational practice "Patient Care" for 2nd year students at specialty 222 "Medicine" (Master).

Basic material. According to current normative documents ("Law of Ukraine about Higher Education" at 01.07.2014 and the order of MES of Ukraine "On Approval of the Regulation about distance learning" №466 at 04.25.2013) the training of 2nd-year students specialty 222 "Medicine" (Master) on the discipline "Patients care" in Bukovinian State Medical University is based on LMS-platform Moodle. Structure of learning the discipline "Patients care" includes 1 module of 150 hours 5 credits ECTS), divided into 3 semantic modules. The ratio of hours for practical training and hours for independent individual work of students is 1:4. Thematic plan of practical training contain basic questions of organization and implementation of elements of care of patients in therapeutic, surgical and pediatric wards. The important role attached to mastering by the students professional skills on planning care of patients with various pathological conditions and monitoring the implementation of measures in the treatment process. The means of standardized test control of initial level of knowledge and estimation of individual situation tasks are actively used. In terms of objectivity, breadth of coverage and speed of diagnosis, tests exceed all other types of knowledge control.

In accordance to the approved "Regulations on e-learning" a functional e-learning course "Patients Care" for 2nd-year students the specialty "Medicine" has been developed on base of LMS platform Moodle. It is a complex of teaching materials and educational services designed to organize individual and group learning using information and communication technologies. Structure of e-learning course includes the sections of general information and topics according to Syllabus of the discipline. Each thematic section contains guidelines for the students to organize

independent work in preparation for the practical classes, structured abstracts, visual materials (multimedia presentations, educational animations, videos of demonstrations the practical skills), tests for self-control on real time mode (online). The feature is the ability to use e-learning course for the interactive dialogue teacher and student, which improves the efficiency of cooperation of all participants in the educational process. The teacher has an opportunity to create e-learning courses independently, organize training, send messages to students, distribute, collect and check the tasks, to carry out the accounting of marks in electronic journals, customize various course resources and others. Interactive course of training allows the subjects of education to learn in accordance with their pace, personal characteristics and educational needs, learn always and everywhere, regardless of their location, to plan their time in the study of the subject, receive the bulk of investigated material by using of information technology [7]. To overcome communication problems, it is advisable to use popular cloud services for video broadcasting (Zoom, Google Meet) and online instruments of feedback (Slido, Mentimeter, Kahoot!, Google forms).

The efficacy of interactive educational methods during last 10 years studying the discipline "Patients Care" by 2nd-year students has been estimated. As the indicators of educational progress we use percentage of correct answers to standardized test questions during determining the initial level and after the debriefing of clinical situation, absolute and qualitative progress in the discipline during the final knowledge control. We have used the following feedback collection techniques: synchronously in class, asynchronously between classes and synchronously between groups of students. According to the survey results, the most effective feedback methods were projective images (9%), 5 fingers (10%), online boards (21%), sociometry (22%) and a circle of reflection after class (38%). Investigation of the initial level of knowledge revealed increase of percentage of correct answers to questions from a well-known base up to 84,6%. After training the students by using method of linear cases the percentage of mistakes during "closed" database testing was

30,2% unlike 22,8 % mistakes in students studying by method of branch cases. The best performance indicators (90,6% of the correct answers on test tasks, 100% qualitative progress) were redetected after debriefing the virtual patients scenarios. So, active participation of students in small studying groups using interactive educational methods, such as virtual patients scenarios, branch cases, simulation training helps to overcome information singularity and increase level of mastering the professional skills. Integrating the capabilities of the LMS platform Moodle and cloud services for video broadcasting is one of the effective ways to organize distance learning in quarantine conditions. The combination of synchronous and asynchronous methods of collecting feedback by using modern online tools increases the efficiency of knowledge transfer and acquisition of competencies up to 90,6%.

Conclusions. 10 years of experience in using of LMS-platform Moodle in practical training "Patients Care" has revealed reliable results of increasing knowledge transfer to 2nd year students specialty 222 "Medicine" (Master). The best indicators of students' performance have been received by using such educational methods as training with the branch cases, debriefing of virtual patients scenarios and simulation training in small studying groups. The most effective feedback methods were projective images (9%), 5 fingers (10%), online boards (21%), sociometry tests (22%) and a circle of reflection after class (38%). The combination of synchronous and asynchronous methods of collecting feedback by using modern online tools increases the efficiency of knowledge transfer and acquisition of competencies up to 90,6%.

Prospects for further research relate to evaluation the effectiveness of debriefing as a method of feedback in the acquisition of competencies by students.

References.

- Z. I.Almarzooq, M.Lopes, A.Kochar. Virtual Learning during the COVID-19 Pandemic: A Disruptive Technology in Graduate Medical Education. JAAC. 2020; 75, 20, 2635-2638. <https://doi.org/10.1016/j.jacc.2020.04.015>
- Instructional Technology Council. [Internet] 2017 Annual eLearning Education Survey.

Available from: <http://www.itcnetwork.org>. Cited 03/20/2018.

- E-learning in graduate medical education: survey of residency program directors / C.M. Wittich et al. *BMC Med Educ*. 2017; 17: 114. <https://doi.org/10.1186/s12909-017-0953-9>
- Promotion of critical thinking in e-learning: a qualitative study on the experiences of instructors and students / M. Gharib et al. *Adv Med Educ Pract*. 2016; 7: 271–279. <https://doi.org/10.2147/amep.s105226>
- Sinclair P., Kable A., Levett-Jones T. The effectiveness of internet-based e-learning on clinician behavior and patient outcomes: a systematic review protocol. *JBIS Database System Rev Implement Rep*. 2015 Jan;13(1):52-64. <https://doi.org/10.11124/jbisrir-2015-1919>
- Jun Jin, S.M. Bridges. Educational Technologies in Problem-Based Learning in Health Sciences Education: A Systematic Review. *J Med Internet Res*. 2014 Dec; 16(12): e251. <https://doi.org/10.2196/jmir.3240>
- Modern methods of teaching of medical disciplines in higher education / L.A. Hai et al. *Med, Educ*. 2016. V.1. P.15-18.
- C.J. Watling, S. Ginsburg. Assessment, feedback and the alchemy of learning. *Med Educ*. 2019 Jan;53(1):76-85. <https://doi.org/10.1111/medu.13645>

On accounting and competent analysis of the financial results of the organization

Zalilova Z. A.

candidate of economic sciences, associate professor, head of department Bashkir State Agrarian University

Annotation.

The article reveals the essence of the formation of financial results and the need for competent accounting for its correct formation.

Keywords: finance, accounting, result, economics, budget.

Accounting in organizations is carried out by the accounting service. Regulation on the accounting service of the enterprise is approved by separate order.

An enterprise that in its structure has structural divisions, refers to them as branches which are also subject to all regulatory documents adopted by the enterprise. The most important principles of the activities of branches are: they are not legal entities; fixed assets are assigned to branches by order of the enterprise, debt on fixed assets for production purposes is accounted for on a separate sub-account; heads of branches manage the financial and economic activities of the branch on behalf of the main organization on the basis of the general power of attorney of the enterprise.

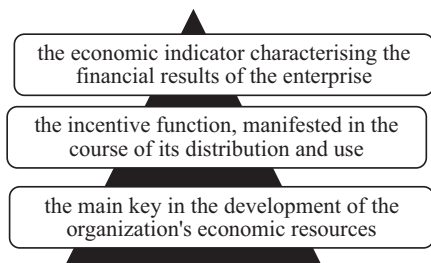
Branches maintain their own accounting in accordance with these regulations and current legislation. The branch office balance sheet has an unfinished form, is regarded as an internal reporting document and is part of the balance sheet of the company.

When conducting accounting, all branches apply a single working plan of accounts. The reflection of business transactions in accounting is carried out by the double entry method, with the exception of accounting on off-balance sheet accounts.

All business transactions are reflected in the accounting records on the basis of primary documents signed and approved in the prescribed manner, as well as on the basis of tax returns, payments and accounting records drawn up using primary documents in addition to accounting and tax registers. Primary documents are processed, handled and stored in accordance with the workflow procedures.

Inventory is carried out in accordance with company's order at the following intervals: 1- non-current assets once a year; working materials, stocks once per year; unfinished goods – monthly if available; cash – quarterly; securities – once a year; settlements with contractors, if necessary, but at least once a year; payments to the management apparatus 2 times a month, on the 15th day and the last day of the month and funds and reserves – once a year.

In order to ensure the accuracy of accounting and reporting data, an inventory of property, financial liabilities and settlements is made on a mandatory basis in the following cases: during reorganization; when changing the branch manager or the chief accountant of the branch; when transferring property for rent, repurchase, sale; before drawing up the

Picture 1. Functions of profit

annual financial statements; when changing those responsible for properties; in identifying theft, abuse or damage to property and in the event of a natural disaster, fire or other emergency situations caused by extreme conditions.

Payments to external demanders and buyers, with whom contracts have been signed, are made centrally through the accounting department and the office of the management.

Calculations on the movement of all inventory items between branches; services provided by one branch; on the work performed by one branch for another branch are also made centrally by the accounting department and the office of the management.

Revaluation of fixed assets is made on the basis of the order of the head of the company, which specifies the timing of the revaluation, the revaluation procedure (including partial revaluation), the timing of the revaluation reporting, etc.

Allocation of amortization of assets commissioned after January 1, 2002 is done using the straight-line method using amortization rates for groups approved by Government Decree No. 1 of January 1, 2002. On the inventory card of fixed assets, their useful life must be shown.

For fixed assets put into operation before January 1, 2002 and for which the useful life was previously established, the amount of amortization is determined on the basis of the initial cost and the established useful life.

Evaluation of inventories is made at the actual cost of procurement of each unit, except for the “fuel” and “Semi-finished products of own production” bills – according to which the assessment is made by the method of average cost. Evaluation of inventories for inert

materials (sand, gravel, etc.) and semi-finished products is also calculated using the method of average cost.

Accounting for the movement of inventory is made at actual cost. In exceptional cases (for example, writing off the cost of materials for which no settlement documents were received from the supplier), it is allowed to record movement at planned prices. Planned prices are determined on the basis of actual market prices for such materials.

The cost of the purchased material resources is taken into account in the relevant accounts of accounting by also including in the price the costs of storage, transportation and procurement on the basis of the requirements, invoices, accounts and notices of the internal business calculations.

Transfer of purchased material resources from one branch to another is made at the actual cost, without applying any additional chargers or compensation.

Thus, it is possible to conclude that accounting must be organized in a single format by all enterprises and organizations in our country. This will help both the enterprises themselves and the controlling and inspection bodies to conduct their work.

A positive financial result is the main goal any enterprise would target. Profit and rate of return are the main indicators of financial performance. Profit is the key group of market relations which has three functions, presented in the following diagram for easy comprehension:

Income – the main resource for financing growth of money used, renewal and expansion of manufacturing, public company formation, and also the main resource for the development of profitable share of the budgets in various degrees.

Profit making is considered the main goal of any business entity. On the one hand, income is considered to be a sign of the company's productivity, since it depends largely on the quality of the company's activities, increases the financial interest of its employees in more efficient use of resources due to the fact that profit is the main source of industrial and social development of the enterprise. On the other hand, it serves as an important basis for the development of the government budg-

et. In a similar way, both the organization and the state are interested in increasing the amount of profit.

Rate of return – one of the main and valuable high-performance characteristics of the company, determining the degree of cost-effectiveness and the level of use of the money during the manufacture and sale of goods (works, services).

Rate of return is shown in coefficients or percentages that reflect part of the profit from any currency unit of the expenses. Thus, in more details determine the final results of management rather than income.

The amount of profit and rate of return depend on the production, sales and trading activities of the enterprise, i.e. these indicators character all aspects of management.

Profit is created under the influence of a significant number of interdependent conditions, which have a great influence on the performance of the enterprise.

Factors that have a large impact on profits are systematized according to various indicators. So, there are external and internal factors.

Profit can be generated by several different methods of formation and planning.

Profit – a final financial performance of each business entity and one of the main components of the strategic management of the company. In this case, a significant issue is considered to be the analysis of the amount of profit gained, at different levels relating to the interests of different subject groups of economic relations: – countries (represented by tax organizations) – a set of taxable profits as a source of budget replenishment; – owners – the aggregate of net profit as a resource for income payment; – administrative staff – total gross profit (marginal profit) as a result of their own activities, and in addition to the resource formation of the organization; – credi-

tors, suppliers, traders – Total operating profit as a resource for sustainable partnerships. Of particular interest to the owners of the organization are the proportion of profits gained, which they will earn in order to meet personal needs.

The main purpose of the analysis of financial results of the organization – improving the efficiency of the functioning of the business and search for funds for its expansion. To achieve this goal, the following are carried out: assessment of the results of past periods; development of operational control procedures for production activities; development of measures to prevent negative phenomena in the activities of the enterprise and in its financial results; opening of reserves to improve performance; developing sound plans and regulations.

From all this we can conclude that the accounting (financial) report is the main information base for the analysis of financial condition and efficient use of financial resources of the enterprise. The financial condition of the organization depends on how the accounting (financial) report has been prepared.

References

- Strategic Development and Use of Agro-Food Sector's Potential in Rural Areas / Z. Zalilova, M. Lukyanova, V. Kovshov, A. Sharafutdinov // *Advances in Social Science, Education and Humanities Research: Proceedings of the Ecological-Socio-Economic Systems: Models of Competition and Cooperation (ESES 2019)*, Kurgan, Russia, 24 октября 2019 года. – Kurgan, Russia: Atlantis Press, 2020. – P. 156-161.
- Scenario Method of Strategic Planning and Forecasting the Development of the Rural Economy in Agricultural Complex / M. T. Lukyanova, V. A. Kovshov, Z. A. Galin [et al.] // *Scientifica*. – 2020. – Vol. 2020. – P. 9124641. – DOI 10.1155/2020/9124641.

Навчання аудіювання у системі новітніх освітніх технологій

Шабайкович Е. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент, ЛНУ ім. І.Франка,
м.Львів*

Поточняк О. П.,

асистент, ЛНУ ім. І. Франка, м. Львів

Shabaikovych Evelina

Philosophy Doctor, National University of Lviv named after Ivan Franko

Potochniak Oksana

Teacher

National University of Lviv named after Ivan Franko

Аудіювання є одним із найскладніших і найважливіших аспектів у процесі вивчення іноземних мов. У статті розглянуто основні проблеми аудіювання як виду навчальної діяльності на занятті з іноземної мови. Проаналізовано об'єктивні та суб'єктивні труднощі під час навчання аудіювання та шляхи їхнього розв'язку. При цьому виділено чотири фази діяльності під час навчання аудіювання. Особливу увагу приділено правильній орієнтації роботи студентів, котра повинна складатися із чітко сформульованих завдань та оптимальних шляхів їхнього виконання. На основі проведених досліджень представлено ступеневу систему формування навичок аудіювання на гуманітарних факультетах університету.

Ключові слова: аудіювання, аудіотекст, іншомовна комунікативна компетентність, інтерпретація, ступінь розуміння, форма відображення, сприйняття, пам'ять.

Listening training in the system of the novel educational technologies

listening remains one of the most difficult and important aspects in the process of learning of foreign languages. The article considers major issues of lis-

tening comprehension as a type of teaching activity in a foreign-language class. Objective and subjective difficulties during listening training and ways of their solution are analyzed. There are four phases of activity during listening training. Particular attention is paid to the correct orientation of students' work, which should consist of clearly defined tasks and optimal ways of their implementation. According to the findings of the recent studies is presented a stage-based system of listening skills formation at the humanities faculties of the University.

Key-words: listening comprehension, text for listening comprehension, communicative competence in a foreign language, interpretation, degree of comprehension, form of reflection, perception, memory.

В Україні, сьогодні як ніколи, сучасний інтелектуальний розвиток індивіда як особистості вимагає набуття належного рівня іншомовної комунікативної компетенції, адже володіння однією або декількома іноземними мовами є необхідним критерієм інтеграції України в Європейське та світове співтовариство. Відповідно до цього постійно розробляється і вдосконалюється концепція комунікативно орієнтованого навчання іноземних мов.

Метою навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах є формування у студентів комунікативної компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, мовлення та письма. Сьогодні кожен із чотирьох аспектів не розглядається ізольовано, усі аспекти мовлення тісно взаємопов'язані і спрямовані на опанування іноземної мови як засобу комунікації.

Основною ж проблемою сучасної методики викладання іноземних мов залишається аудіювання, оскільки розуміння та ідентифікація усного мовлення у момент його породження й надалі становить значні труднощі для реципієнта. Аудіювання передбачає усне сприйняття текстового матеріалу різних типів і жанрів: від побутових розмов, описів, подій, оповідей, радіо- і теленовін, інтерв'ю, реклами – до серйозних граматичних текстів. Останні дослідження демонструють значні здобутки у вивченні цього напрямку комунікації, проте проблема ефективного навчання аудіювання остаточно не вирішена, творчі пошуки на практиці безперервно тривають. Особливої актуальності набуває вона тепер, у час творення новітніх освітніх технологій.

Ряд праць сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених (С.В. Гапонова, С.Ю. Ні-

колаєва, Л. Власенко, М.М. Прусаков, Г.І. Бородіна, І.П. Лисовець, У. Foerster та ін.) присвячені дослідженню аудіювання як одного із засобів набуття іншомовної комунікативної компетенції. Так С.В. Гапонова подає особливості текстів і аудіотекстів для навчання аудіювання, велику увагу приділяє розвитку особистості у процесі навчання [4]. М.М. Прусаков аналізує труднощі під час навчання аудіювання та їхню проблематику [7], Л. Власенко, розглядаючи основні особливості аудіювання, акцентує на способах його розвитку з метою вдосконалення комунікативної компетенції [3]. С.Ю. Ніколаєва представляє детальний опис методів та прийомів, які використовуються у процесі навчання іноземної мови [6]. І.П. Лисовець досліджує проблему навчання аудіювання і усного мовлення [5]. Усі ці сучасні дослідження уможливають наблизитися до вирішення проблеми, питання ж успішності навчання аудіювання і надалі є на порядку денному.

Метою статті є розробка ефективних шляхів формування навичок аудіювання. Відповідно до цього основним нашим завданням є аналіз об'єктивних і суб'єктивних труднощів, котрі виникають під час навчання аудіювання, та визначення оптимальних шляхів їхнього розв'язку. Для ефективного формування умінь та навичок аудіювання необхідна правильна орієнтація діяльності студентів, котра повинна складатися з чітко сформульованих завдань та оптимальних шляхів їхнього виконання. Слід передбачити також певні форми контролю прослуханої інформації.

Практика викладання іноземних мов у вищому навчальному закладі підтверджує, що аудіювання є одним із найскладніших аспектів у процесі вивчення іноземної

мови. Прискорений темп мовлення, його фонетичні особливості, значна кількість незнайомих чи незрозумілих лексичних одиниць, вид мовлення, наявність складних граматичних конструкцій утруднюють розуміння під час іноземномовної комунікації. Дослідження проблеми надало можливість створити комплексну систему викладання іноземних мов на гуманітарних факультетах. Розроблена нами система ступеневого викладання запроваджена у навчальний процес на гуманітарних факультетах Львівського національного університету імені Івана Франка. У даній системі належна увага приділяється формуванню вмінь та навичок аудіювання. Методика ступеневого опрацювання навчального аудіоматеріалу повністю себе виправдала. На першому рівні навчання використовується знайомий мовленнєвий матеріал, спрощені тексти та діалоги, котрі подаються у дещо сповільненому темпі на базі обмеженої лексики та простих граматичних конструкцій з поступовим ускладненням завдань. Допускається невелика кількість нового лексичного матеріалу, а також окремих, незнайомих студентам граматичних явищ, про значення котрих можна легко здогадатися з контексту. Як свідчить практика, вони не перешкоджають розумінню змісту прослуханого. Проте вони не повинні бути ключовими. На другому рівні опрацьовуються наближеніші до реального мовленнєвого середовища матеріали з нормальним темпом звучання. Завершальним етапом є робота з безпосередніми автентичними аудіоматеріалами. Вони є благодатним матеріалом для творчих видів навчальної діяльності, оскільки дозволяють розширити загальний кругозір студентів, допомагають їм набути відповідних знань щодо конкретних ситуацій спілкування, формують вміння та навички для вираження власних думок іноземною мовою. Розроблений комплекс складається з чотирьох фаз діяльності: 1) фаза орієнтації, коли слухач отримує додаткову інформацію (до прикладу, кількість співрозмовників, місце, тему розмови тощо). Інформація подається як візуально, так і на слух; 2) фаза спрямованого слухання, коли увага слуха-

ча скеровується перед прослуховуванням на деяку інформацію; 3) фаза неспрямованого слухання (правильні-неправильні відповіді, вибіркові відповіді, неповні тексти, вправи на з'єднання); 4) фаза активного мовлення (відтворення почутої інформації, рольова гра).

Успішне формування навичок аудіювання неможливе без урахування певних труднощів як психологічного так і лінгвістичного плану, на що у методиці звертається значна увага. і процес подолання яких постійно вдосконалюється. Скажімо, труднощі об'єктивного характеру спричинені змістом і структурою аудіотекстів та умовами їхнього сприйняття. Занадто об'ємні синтаксичні структури фраз тексту, його стилістичні особливості (образні засоби, діалектизми, імена тощо), фонетичні особливості (незвичність, нечіткість вимови носія мови) значно утруднюють розуміння почутої інформації. Оскільки з позицій комунікативно-орієнтованого навчання саме автентичний аудіотекст повинен ширше стимулювати мовленнєво-мисленнєву діяльність реципієнта, вважаємо за потрібне докладніше зупинитися на важливості використання автентичного матеріалу для формування комунікативної і мовленнєвої компетенцій в аудіюванні. Автентичний текст є, як правило, типовим текстом певного жанру. Жанрова різноманітність текстів дає змогу сприймати і розуміти інформацію з різних сфер життя, а отже сприймати й розуміти різні дискурси і різні культури. Тут доцільно, як підтвердила практика, першу використовувати у процесі навчання тексти-оповіді чи описи, пізніше ситуативні тексти, котрі містять причинно-наслідкові зв'язки між подіями, фактами, явищами. Їхній зміст повинен розкривати певні аспекти і надавати інформацію, потрібну для розв'язання тієї чи іншої проблеми. Хоча такі тексти є складнішими для сприйняття, проте вони значно активізують мовленнєво-мисленнєву діяльність реципієнта, що важливо для формування вмінь та навичок мовленнєвої діяльності. До труднощів, зумовлених умовами сприйняття інформації, належать: 1) темп повідомлення; 2) об'єм аудіотексту; 3) тривалість звучання аудіо-

тексту (рекомендується на початковому рівні 1 хв. звучання, на середньому – 2-3 хв. і на вищому – 3-5 хв.); 4) джерело подання аудіотексту; 5) відсутність можливості зорового сприйняття.

Однак труднощі у навчанні аудіювання пов'язані не лише з мовними особливостями аудіотекстів та їхньою відповідністю мовленнєвому досвіду та рівневі знань студентів. Слід враховувати також суб'єктивні труднощі, котрі зумовлені індивідуальними особливостями реципієнта. У процесі навчання цьому виду діяльності значну роль відіграють індивідуально-психологічні особливості реципієнта, а саме: його рівень розвитку слухової диференційованої чутливості, слухової пам'яті, концентрації уваги. Якщо повідомлення перевершує обсяг пам'яті того, хто сприймає інформацію, то останній не може зрозуміти основної думки з почутого. Отже, сприйняття і пам'ять нерозривно корелятивні в імплікації мовленнєвих сигналів. Успішність аудіювання залежить від потреби дізнатися дещо нове, наявності зацікавлення, спрямованості на пізнавальну діяльність і мотивацію цієї діяльності. Необхідно спиратись на ті особливості студентів, котрі відіграють суттєву роль під час процесу сприйняття мовленнєвого повідомлення. Ці особливості розглядаються у психології на рівні таких підструктур особистості як спрямованість, досвід і форми відображення. Спрямованість особистості визначає стійку аперцепцію, котра лежить в основі сприйняття мовлення і формується усім процесом виховання людини. У межах підструктури досвіду у психології розглядаються знання, вміння, навички, звички, котрі набуті як особистим досвідом, так і під час навчання. Обсяг мовних і немовних знань суттєво впливає на ступінь розуміння аудіотексту, на процес інтерпретації тексту

на рівні змісту і значення та на форму його відображення.

Вивчення даної проблеми дозволило зробити наступні висновки: урахування та вирішення наведених вище труднощів під час аудіювання сприяє ефективному формуванню навичок аудіювання. Для цього потрібна правильна орієнтація діяльності студентів, котра повинна складатися з чітко сформульованих завдань та оптимальних шляхів їхнього розв'язку.

Актуальним продовженням нашого напрацювання є надалі поглиблене теоретичне та практичне вивчення шляхів розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності з метою ефективного формування у студентів комунікативної компетенції.

Список літератури:

- Бенедиктов Б.А. Психология овладения иностранным языком / Б.А. Бенедиктов. - Минск, 1974.
- Бородіна Г.І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземній мові у немовному вузі / Г.І. Бородіна // Іноземні мови. - 2007. - №2.
- Власенко Л., Левурда О. Особливості навчання аудіювання як виду мовленнєвої діяльності. / Л. Власенко, О. Левурда
- Гапонова С.В. Деякі особливості текстів для навчання аудіювання / С. В. Гапонова // Іноземні мови. - 2005. - №3.
- Лисовець І.П. Інтегроване навчання аудіювання і усного мовлення / І.П. Лисовець // Англійська мова і література. - 2004. - №3.
- Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник / С.Ю. Ніколаєва. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. - К., 2004. - 360 с.
- Пруссаков Н.Н. Трудности при обучении аудированию иноязычного звучащего текста / Н.Н. Пруссаков // Иностранние языки в школе — 1994.- №6.
- U. Foerster. Zur Entwicklung eines berufsorientierten sprachlichen Koennens der Deutschlehrer. Leipzig, 2002.

The use of simulation technologies in training students of specialty “medicine”

Boreiko L.D.,

PhD, Associate Professor

Department of Nursing and Higher Nursing Education

Yurnyuk S.V.,

Assistant Professor of Department of Pharmacy

Senyuk B.P.,

PhD, Associate Professor of Department of Propaedeutics of Internal Diseases

Smandych V.S.

PhD, Head of the Training Center for Simulation Medicine

Bukovinian State Medical University

Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

Abstract. *The article highlights the role of simulation training in the acquisition of knowledge and skills in the training of professionals in the specialty 222 «Medicine».*

The introduction of simulation training in the educational process of medical training at all stages of continuing medical education will help to reduce professional errors, reduce complications and improve the quality of medical care.

Attention is paid to the formation of professional competence of future doctors and the advantages of simulation technologies.

Key words: simulation learning, professional competence, students, educational process.

Introduction. The formation of professional competence of future doctors requires the integration of professional education, practical activities and intensive implementation of innovative technologies, that will further make possible for graduates to be competitive in the national labor market.

Patient safety is a critical component of the quality of care. Various factors contribute to the reduction of errors. These include new

approaches to medical education that allow real-time practical skills to develop without affecting the patient's health. Exactly this approach is a simulation training.

Artyomenko V. V. notes, that the introduction of the simulation method of training, as one of the basic, is a new direction of training highly qualified competitive personnel of higher and middle management, becoming a health worker as a professional and a holistic personality [1].

Main part. One of the main directions in the field of higher medical education is the need to significantly strengthen the practical aspect of training future professionals while maintaining the appropriate level of theoretical knowledge. The requirements of education are aimed at the introduction of simulation courses into the educational process, which provide honing of practical skills and abilities of students, practice of teamwork skills, the formation of professional competence of specialists.

Practical competence is positioned as an integral quality of personality, characterized by the willingness and ability to synthesize a set of professional knowledge, skills, practical experience and professionally important qualities in their activities. This is the result of theoretical and practical training and, as a consequence, the processes of self-development, self-education, motivational and value attitude to the development and generalization of the experience of future professionals [2].

Important at this stage is the simulation training of students as a necessary direction in the educational process. Practicing skills on simulators has proven effectiveness. It is thanks to such technologies that the training of specialists is as close as possible to their real activity.

Advantages of simulation training: clinical experience in a virtual environment without risk for the patient; objective assessment of the achieved level of skill; unlimited number of repetitions to practice skills; practice of actions at rare and life-threatening pathologies; part of the teacher's functions is taken over by a virtual simulator; reduced stress during the first independent manipulations; training takes place regardless of the schedule of the clinic; development of both individual skills and abilities of team interaction [4].

The advantage of the introduction of such training is to reduce the number of professional errors, quick entry into the profession, increase safety when seeking medical care. It is important for 2nd year students of specialty "Medicine" to master basic medical manipulations on the basis of deep knowledge and understanding of the peculiarities of the functioning of the patient's body with observance of the principles of medical ethics and deontology during the

study of discipline "Patients' care (practice)". At the same time, the process of mastering knowledge and skills is aimed at revealing the inner potential of the student, the comprehensive development of his personality.

Students have the opportunity to practice medical manipulations (blood pressure measurement, intradermal, subcutaneous, intramuscular and intravenous injections, probe manipulations (enemas, gastric lavage), hygienic procedures (personal hygiene), cardiopulmonary resuscitation. The use of mannequins, phantoms, models allows you to repeatedly practice certain exercises and actions while providing timely, detailed professional instructions in the course of work. This allows you to adapt the learning situation to each student.

The formation of professional competence of students is one of the main tasks of professional and practical training, and it is important to create the necessary conditions. Students have the opportunity to practice practical skills according to algorithms in the office of pre-clinical training of the Department of Nursing and Higher Nursing Education and in the training center of simulation medicine of the university, which are equipped with phantoms, models, tools that allow in preclinical conditions to simulate real conditions in the clinic. .

Practical training takes place in stages: determining the level of skills at the beginning of the practical lesson (theoretical study of the sequence of actions in the performance of manipulations); training to work on models under the guidance of a teacher (demonstration, explanation); individual performance (practice); checking by the teacher the level of mastering practical skills (analysis with students of mistakes during training, discussion of the acquired experience in mastering the skill, assessment); teamwork (staging). All this contributes to a better consolidation of acquired knowledge and skills.

The advantages of simulation technologies are the safety of learning for both patient and student, the implementation of an individual approach to learning, high assimilation of material in a short period of time, the ability to track the dynamics of cognitive growth, the possibility to learn the risk management and studying especial cases while performing ma-

nipulations. A significant advantage of simulation training, compared to the traditional system of training, is the ability to repeatedly practice certain exercises and actions, bringing skills to automatism. Stress in the transition to real patients is minimized, which has a positive effect on the assimilation of the material and inspires further development and the desire to acquire knowledge.

As noted by Zhukova T. S. et al., the process of transition from phantom to real patient allows to reduce the moral burden and learn to respect the fundamental ethical principles of medicine. Under the conditions of the simulation program in professional activity the emphasis is on the educational task and practical skills, at the time of which it is possible to make a mistake and any consequence of medical care, so that the student feels the complexity of the situation and full responsibility for their professionalism and training [4].

An important component of simulation training should be an understanding of the role of the composition teacher, because the main method of teaching is training, and an important task is to «force» students to learn, to repeat professional action in simulated conditions. Therefore, the role of a teacher is not to give a lecture or demonstrate their skills in the profession, but to become a coach for a beginner or «candidate for professionals» who wants to improve their activities [5].

It should be noted that simulation training and practice of skills on phantoms and models does not replace, but only complements the preparation for real practical work, and provides teacher control over the quality of each student's actions and reduces the time for their preparation.

The use of such technologies in the educational process increases students' interest in the learning process and is an important part in improving the professionalism of future ex-

perts. This allows to increase the assimilation of educational material, quality and efficiency of the educational process, gives the opportunity not only to see and hear, but also to hone practical skills, contributes to the formation of students' motivation to learn.

Conclusion. Simulation training increases cognitive activity and independent individual work of students. The use of simulation methods improves the quality and efficiency of teaching material, increases students' motivation to learn.

References:

- Artjomenko V. V. Symuljacijne navchannja v medycyni: mizhnarodnyj ta vitchyznjanyj dosvid / V. V. Artjomenko // Odeskijj medychnyj zhurnal. -2015. – N 6 (152). – P. 67-74.
- Ospanova T.S. Rolj symuljacijnogho navchannja u procesi pidghotovky bakalavra ta maghistra medycyny za fakhom «Medsestrynstvo» / T.S. Ospanova, T.V. Bezditko, M.V. Panchenko, T.Ju. Khimich, T.M. Lebedynec // Symuljacijne navchannja v systemi pidghotovky medychnykh kadriv: materialy navch. metod. konf., prysvjachenoji 212-j richnyci vid dnja zasnuvannja KhNMU (Kharkiv, 30 lyst. 2016 r.) / kol. avt. – Kharkiv: KhNMU, 2016. – P. 121-124.
- Muravev K.A., Khodzhyan A.B., Roy S.V. Simulyatsionnoe obuchenie v meditsinskom obrazovanii – perelomnyy moment // Fundamentalnye issledovaniya. – 2011. – N 10 (chast 3). – P. 534-537.
- Жукова Т.О. Симуляційні технології як спосіб сучасної освіти / Т.О. Жукова, Л.М. Васько, А.В. Чорнобай, Н.А. Соколова, В.П. Башган, В.Ю. Марченко – [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/13552/1/Zhukova_Simulyaciyni_tehnologiji.pdf
- Krjuchko T.O., Kushnereva T.V., Kharshman V.P. Metodologhija symuljacijnogho navchannja / T.O. Krjuchko – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/8533/1/70_MSN.pdf

The role of independent work of student-medic in distance learning conditions

Senyuk B. P.,

PhD, Associate Professor of Department of Propaedeutics of Internal diseases

Boreiko L.D.,

PhD, Associate Professor of Department of Nursing and Higher Nursing Education

Prysyazhnyuk V.P.,

Doctor of Medicine, Professor of Department of Propaedeutics of Internal Diseases

Yurnyuk S.V.

Assistant Professor of Department of Pharmacy

Bukovinian State Medical University

Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

Abstract. *The article highlights the features of distance learning at the present stage. Attention is paid to the role of independent student work in the educational process. It was found that the independent work of students is considered as organized and controlled by the teacher extracurricular activities of students, taking into account their psychological characteristics and intellectual knowledge. It is a means of forming professional competence, a way of self-development, self-organization and self-control of students.*

Key words: individual work, distance learning, educational process, students.

Introduction. Modern medical society clearly needs changes. Today, the trend is to talk about transformations, among which great the share is the change of funding of primary care, the introduction of paramedical services within emergency care, licensing medical activities. The latter requires changes in the training of future specialists in various medical specialties. For the formation of a new model of the modern doctor there is clearly a need to use in the educational process precisely those forms of learning, that are aimed at the practical acquisition of theoretic-

cal knowledge. Self-education is an integral part of systematic education in higher education, contributing to the deepening, expansion and better acquisition of knowledge. The path to self-education lies through the independent work of students (IWP), which is a special, higher form of educational activity, due to the individual psychological characteristics of the student as a subject. It is a conscious, free to choose, internally motivated, purposeful activity. IWP includes a number of actions: awareness of the purpose of their activities, acceptance of the educational task, giving it a

special meaning, taking into account individual psychological characteristics and knowledge of the personality, self-organization in the distribution of educational activities over time, self-control. IWP is considered as organized and controlled by the teacher extracurricular activity of students, taking into account their psychological characteristics and intellectual knowledge. It is a means of forming professional competence, a way of self-development, self-organization and self-control of students. In pedagogy, independent work (IW) is distinguished as one of the four main forms of student learning [3, 5]. However, implementing this form of educational activity is possible only if a number of conditions are met, the most important of which is the presence of motivation and basic learning skills of independent work of students, as well as effective organization of their educational activities by the teacher. Independent activity involves high intrinsic motivation, the ability to independently perform various types of tasks, including creative productive skills, self-control and self-esteem.

The purpose of the study is to establish the importance of independent work of a student during distance learning as an integral part of the continuous professional development of the future doctor.

Main part. In the centre of the distance learning process is the independent cognitive activity of learners, self-education, the opportunity not only to instill the skills of independent acquisition of new knowledge, but, most importantly, their practical use. Distance learning is a form of education that uses traditional and specific methods, forms and means of learning, which are based on computer and telecommunications technology. The essence of the process is purposeful, controlled and intensive independent work of a one, who is learning with a set of special teaching aids and the possibility of contact with the teacher and other students [1]. According to the modern understanding of learning as a process of managing the formation of the specialist's personality, the interpretation of students' individual work is nothing but a way of becoming independent and active personality, its reproductive and creative abilities, ability to navigate in theory and practical situations, set and solve theoretical and practi-

cal task [2, 3]. Independence in the acquisition of knowledge in medical disciplines involves mastering complex skills and abilities to see the content and purpose of work, organize their own self-education, the ability to take a new approach to issues, cognitive and mental activity, the ability to create. However, not all students show the consciousness and will, which are essential for organizing their own independent work. The main aspects in the organization of IWS in terms of distance learning are: the students' ability to properly plan their work, preparing the workplace for certain tasks, performing tasks without the direct assistance of a teacher, evaluation of work results. Systematic self-control of students over the performance and results of their work, adjustment and improvement of methods of its implementation. The presence of a cognitive and practical task, a problem situation that encourages students to independent intellectual activity that requires mental, volitional and physical effort. Students' manifestation of independence and creative activity in solving the tasks. Introduction to the task for independent work of full-fledged in educational, disciplinary and logical ways material, the assimilation of which would contribute to the holistic development of the student's personality, mastering the techniques of mental activity, self-education and creativity. As with any type of activity, independent work in medical disciplines is characterized by all its elements and functions, such as educational, developmental, educational, cognitive, self-educational, prognostic, corrective. An important role is given to the principle of completeness, which implies the existence of certain connections and relationships between the components of the content of the IW.

Completeness organically includes such characteristics as structure, interconnectedness, hierarchy, integration. Variability is determined by the need of the teacher to change, to reconstruct certain types of independent work, the ability of students to choose one or another type of it. The essence of the principle of activity is reduced to the active position of both the student and the teacher of the educational institution, which is manifested in the choice of the content of independent works, substantiation of active forms and methods. Effective independent work in medical disciplines requires com-

pliance with the following conditions: - the need for an optimal curriculum not only in determining the consistent study of individual courses, but also a reasonable ratio of classroom and extracurricular IW. An important role here is played by the correct definition of the complexity of various types of independent work, such as writing medical histories, essays, individual and practical work. Drawing up such a plan should be preceded by a serious study of the student's time budget, the provision of methodological literature; - methodologically rational organization of work. It is important to gradually change the relationship between student and teacher. If in the first year the teacher has an active guiding position, and the student often imitates the teacher, then as you move on to the next courses, this sequence should change in the direction of the student's desire for self-education. The process of IW should gradually become creative. Experience shows that a student solves problems with great interest, when he programs the solution of a problem, better understanding the essence of the subject, studying legal sources and specialized literature, looking for optimal ways to solve problems. This is a stimulation by an interest. After such a step, it will be logical to stimulate the student in the form of interest of classmates and teachers to the performed work (consultations of the teacher, information about the «rating of the student» on the results of completed tasks, etc.); providing the student with appropriate educational and methodical literature. With the use of distance learning, students' motivation is enhanced by the novelty, unconventional presentation of educational material, the ability to independently solve the proposed tasks and their creative rethinking in a constantly changing environment. Positive in the organization of this type of IWS is the individual learning trajectory, which can be built by each participant independently, adapting it to themselves. However, there must be a clear organization of classes with transparent and understandable requirements for students [2, 4].

IW contributes to the formation of students' adequate self-esteem, knowledge of their strengths and weaknesses, increase self-confidence and self-efficacy. The student must first realize and accept the purpose of independent work. Then, in accordance with the accepted

goal, the student thinks over the sequence of actions and evaluates the conditions for its achievement. The result is a subjective model, on the basis of which the student draws up a program of actions for self-development and self-improvement, identifying the means and methods of its implementation. In the process of performing the IW, students must learn to control their actions. To evaluate its results, students must have data on how successful it is. One of the most difficult tasks is the formation of students' system of self-regulation necessary to achieve their goals. Its significance is to bring the student's capabilities in line with the requirements of educational activities, i.e. the student must be aware of his tasks as its subject. The system of self-regulation consists of such components as awareness of the purpose, strategy and tactics of its achievement, providing the necessary conditions for the planning, performing and implementation of the action program, evaluation of results and correction of ways to achieve the desired result. It is also necessary to organize the teacher's control over the independent work of students so that it was aimed not only at checking the degree of memorization of the material studied, but also at its understanding, the development of creative abilities. To do this, in all activities it is necessary to create situations of guided self-learning of students, which contain the following components: the transfer of emphasis from teaching to learning; formation of not only cognitive, but also professional motivation of students' activity; formulation of the purposes; awareness of one's self-concept or self-image; critical analysis, assessment of their strengths and weaknesses; development of the program of self-education and IW; determination of ways and methods of independent work; use of practical recommendations for the management of thoughts, emotions and behavior; providing self-control and control by the teacher. The teacher is the main figure in the organization and control of independent work. He manages the IWS in his discipline, formulates the requirements for intermediate control and carries out the final control of knowledge. The main tasks of the teacher in the management of independent work of students are: to assist students in organizing independent work; implementation of a differentiated approach to the organi-

zation of IWS; stimulating students' interest in in-depth study of the discipline; determining the scope of tasks for IWS in accordance with the program; creation of methodical support of discipline; creating conditions for students to work on an individual schedule and for interim reporting; monitoring the IWS and the quality of its performing.

Conclusions. IWS in higher education in terms of distance learning is gradually becoming a leading form of organization of the educational process, as a manifestation of cognitive, active, creative activity of the student, which helps to form the personality of the future doctor. To implement a certain amount of its educational and upbringing functions, it must be planned, systematic, meaningful and contribute to the formation of the student's personality by acquiring the necessary abilities, knowledge, skills and increase their motivation for the chosen specialty.

References:

- Mykhajlovsjka N.S., Lisova O.O., Kulynych T.O. Osoblyvosti dystancijnogho navchannja studentiv osnovam simejnoji medycyny za dopomoghoju online-kursiv, rozroblenykh na bazi platformy EDX // Materialy XIV Vseukrajinsjkoji naukovo-praktyčnoji konferenciji z mizhnarodnoju uchastju, prysvjachenoji 60-richchju TDMU «Suchasni pidkhody do vyshhoji medyčnoji osvity v Ukraini». Ternopilj: Ukrmedknygha, 2017. – P. 95–96 .
- Kukharenko V.M. Rozvytok dystancijnogho navchannja na suchasnomu etapi // Naukovyj visnyk Nacionaljnoji akademiji statystyky, obliku ta audytu. Zb. nauk. pracj. N2. 2012. – P. 117 -121.
- Ghrycjuk L.K. Orghanizacija samostijnoji roboty studentiv u navchaljnomo procesi vyshhogho navchaljnogho zakladu / L.K. Ghrycjuk, M.V. Siruk // Naukovyj visnyk Volynsjkogho nacionaljnogho universytetu im. Lesi Ukrainky. – 2011. – N7. – P. 9-14.
- Zheleznyakova G.A. Modelirovanie samostoyatel'noj roboty studentov v uslovijakh distantsionnogo obuchenija // Telekommunikatsii i informatizatsiya obrazovaniya. – 2005. – N2. – P. 59-61.
- Shagrir L. Working with students in higher education – professional conceptions of teacher educators / L. Shagrir // Teaching in Higher Education. – 2015. – Vol. 20 (8). – P. 783-794.

Modularisierung und Schlüsselqualifikationen an der Hochschulen in deutschsprachigen Ländern

Alla Byschok

Westukrainische nationale Universität zu Ternopil Phd. doz.; doz.

Annotation. Das Ziel des Vortrags ist Schlüsselqualifikationen und Modularisierung zu erlernen, zu beschreiben und zu analysieren. Dieses Problem untersuchten und erlernten solche Wissenschaftler: Schlüsselqualifikationen – Mertens, Reetz u.a.; Modularisierung – Kloas, Severing; Konstruktivismis – Duffy, Jonassen. Vor kurzem hat man erkannt, dass angesichts des raschen Wandels Anforderungsumschreibungen für die Bildung – vor allem was die Lerninhalte betrifft – immer unsicherer wurden, wollte man mit Schlüsselqualifikationen tätigkeitsübergreifende Funktionen ermitteln, um diejenigen Fertigkeiten und Fähigkeiten zu fördern, welche die Flexibilität sichern, die in einer sich rasch verändernden Welt benötigt wird (Mertens): Je mehr Qualifikationen in Berufsschulen und allgemeinbildenden Schulen mit hoher Reichweite vermittelt werden, desto besser finden sich Lernende mit künftigen Anforderungen (Qualifikationen) zurecht.

Schlüsselwörter: die Schlüsselqualifikationen, die Modularisierung, die Befähigung, die Qualifikationen, die Studenten, die Hochschule.

The Modularization and Key qualifications at the higher schools in the German speaking countries.

Alla Bychok

The Westukrainian National University, Ternopil
Phd. doz.; doz.

The Annotation. In this article the Modularization and Key qualifications at the higher schools in the German speaking countries have been described and have been experimentally studied. The Modularization and the Key qualifications have the strong influence at the pedagogical process. The diverse specialty branches have been studied. The branches of science have been considerationed. The Modularization and the Key qualifications have been studied at many universities. The object of this article are the Modularization and Key qualification. They have been experimentally studied and described. The experimentally study has been proven, as well as the appropriateness of implementation of its results into the practice of studying process of educational establishments.

Key words: the Key qualifications, the Modularization, be engaged, the qualifications, the students, the higher schools.

Das Ziel des Vortrags ist Schlüsselqualifikationen und Modularisierung zu erlernen, zu beschreiben und zu analysieren. Dieses Problem untersuchten und erlernten solche Wissenschaftler: Schlüsselqualifikationen – Mertens, Reetz u.a.; Modularisierung – Kloas, Severing; Konstruktivismus – Duffy, Jonassen.

Vor kurzem hat man erkannt, dass angesichts des raschen Wandels Anforderungsumschreibungen für die Bildung – vor allem was die Lerninhalte betrifft – immer unsicherer wurden, wollte man mit Schlüsselqualifikationen tätigkeitsübergreifende Funktionen ermitteln, um diejenigen Fertigkeiten und Fähigkeiten zu fördern, welche die Flexibilität sichern, die in einer sich rasch verändernden Welt benötigt wird (Mertens): Je mehr Qualifikationen in Berufsschulen und allgemeinbildenden Schulen mit hoher Reichweite vermittelt werden, desto besser finden sich Lernende mit künftigen Anforderungen (Qualifikationen) zurecht.

Reetz [3] beeinflusste diese Entwicklung massgeblich, indem er vorschlug, Schlüsselqualifikationen auf Persönlichkeitspotenziale (Kompetenzen) zurückzuführen, die für die Handlungsfähigkeit im späteren Leben und Beruf als grundlegend zu betrachten sind. Rasch wurden unendlich viele Listen mit Schlüsselqualifikationen entworfen, die immer allgemeiner ausfielen und die Wissensüberfülle, welche den Unterricht stets wissenslastiger machte, reduzieren wollten. Riedl & Schelten schlagen eine mögliche Gliederung der Schlüsselqualifikationen vor.

Zu den materialen Kenntnissen und Fertigkeiten gehören: berufspraktische Kenntnisse und Fertigkeiten grosser Breitenwirkung; allgemeinbildende Kenntnisse und Fertigkeiten berufsübergreifender Art;

Zu den formalen Fähigkeiten gehören: selbständige Denk- und Lernbefähigung (*kognitiver Bereich*); allgemeine berufsmotorische Befähigung (*psychomotorischer Bereich*);

Zu den personalen Fähigkeiten gehören: Befähigung in Arbeitstugenden; Befähigung mit einzelpersonlicher Betonung; Befähigung mit sittlicher Betonung;

Zu den sozialen Fähigkeiten gehören: Befähigung, in Arbeitsgemeinschaften gruppenorientiertes Verhalten zu zeigen

Die Idee der Schlüsselqualifikationen wurde sehr rasch kritisiert (Gonon). Die idealisti-

sche Vorstellung, nur noch solche Qualifikationen zu vermitteln, welche die Schülerinnen und Schüler lernbereit für und anpassungsfähig an Unprognostizierbares machen (Heid), scheiterte am Schlüsselqualifikations-Dilemma (Zabeck): Je allgemeiner und unspezifischer die Schlüsselqualifikationen definiert werden, desto wahrscheinlicher ist es, dass ein Transfer in neue Leben- und Berufssituationen misslingt. Je enger und situationsspezifischer sie gefasst werden, desto weiter entfernen sie sich von der ihr zugesprochenen Form.

Mit dem Konzept der Schlüsselqualifikationen wurden die Lehrplanprobleme weder theoretisch noch praktisch gelöst. Obschon neuerdings im Zusammenhang mit dem Bologna-Prozess dieser Begriff sogar an Hochschulen mit sehr unterschiedlichem Verständnis wieder verwendet wird, gilt er als überholt. Deshalb wird er hier nicht weiter verfolgt.

Modularisierung. Bislang orientieren sich die meisten beruflichen Lehrgänge am Berufskonzept (oder Berufsprinzip), d.h. die für die Ausbildung für einen bestimmten Beruf notwendigen Qualifikationen bestimmen den Lehrplan. Seit aber bekannt ist, dass schon heute angesichts der raschen Veränderungen in der Berufswelt etwa die Hälfte der Arbeitnehmenden nach fünf Jahren nicht mehr im erlernten Beruf tätig sind, wird das Berufskonzept immer häufiger infrage gestellt und eine Modularisierung der Ausbildung vorgeschlagen (Kloas). Mit der Modularisierung wird die Ausbildung in Module aufgeteilt, wobei Euler & Severing dafür den Ausdruck „Ausbildungsbausteine“ vorschlagen. Das sind einzelne, in sich geschlossene Teile in einem abgegrenzten Tätigkeitsbereich, die aus einem ganzheitlichen Ausbildungsberufsbild abgeleitet sind, und die zusammengesetzt wieder die Gesamtheit eines angestrebten Ausbildungsberufsbildes ergeben. Unterschieden werden drei Konzepte von Modulen oder Ausbildungsbausteinen (Euler & Severing) [2]:

(1) Das Erweiterungskonzept versteht Module als Zusatzqualifikationen, d.h. in einer Ausbildung kann ein Modul zur Erweiterung oder Spezialisierung gewählt werden.

(2) Beim Differenzierungskonzept werden Module gebildet, welche sich auf bestimmte Kompetenzen und Tätigkeiten konzentrieren

und als Teil eines Ganzen zu einem bestehenden oder neuen Ganzen (Ausbildungsberuf) zusammengeführt werden können. Auf diese Weise wird eine hohe Lehrplanflexibilität erreicht, indem einzelne Module für mehrere Berufe verwendet werden können und mittels Modulen neue Ausbildungsgänge entwickelt sowie Wahlfreiheiten in der Reihung von Modulen vorgesehen werden können.

(3) Beim Singularisierungsprinzip wird generell auf festgelegte Ausbildungsgänge oder Berufsbilder verzichtet. Module können singular nachgefragt, variabel durchlaufen und beliebig miteinander kombiniert werden.

Obchon die Modularisierung zunächst für die Berufsbildung gedacht war und in diesem Bereich auch in England, in der Schweiz, in Österreich mit dem System der „National Vocational Qualifications, NVQ) am weitesten entwickelt ist, findet sie auch im allgemeinbildenden Schulwesen auf der Sekundarstufe II. Angesichts der vielen Vorteile und Nachteile bleibt sie allerdings immer noch umstritten.

Als Vorteile werden genannt (Pilz):

- Flexibilisierung und Individualisierung der Ausbildung, höhere Durchlässigkeit sowie zeitliche Differenzierung oder Unterbrechung einer Ausbildung;

- bessere Berücksichtigung von Neigungen und Interessen der Lernenden;

- einfachere Anrechnung bereits erworbener Zertifikate zu Modulen für eine weitere Ausbildung;

- im Vergleich zum bisherigen Lehrplansystem raschere Anpassung auf Veränderungen der Ansprüche an eine Ausbildung (nur Module sind anzupassen oder neue zu konzipieren gegenüber umfassenden Lehrplanrevisionen);

- die Wirksamkeit von Modulen ist leichter zu überwachen als die Qualität traditioneller Lehrpläne;

- Kostenreduktion, weil Module für mehrere Ausbildungswege einsetzbar sind;

- genügend grosse Gruppen für einzelne Module, was bezüglich Schülerzahlen besonders an kleinen Schulen bedeutsam ist.

Das Differenzierungs- und Singularisierungsprinzip haben aber auch Nachteile [1]. Durch die Wahlmöglichkeiten entstehen Probleme mit dem Aufbau von Wissensstrukturen. Dem will man mit gewissen Vorgaben in der Reihung der Module begegnen, was aber den Vorzug der Flexibilität und Wahlfreiheit zu nichte machen kann; der organisatorische Aufwand wird für die Schulen grösser; Abschlüsse (die vielen Zertifikate für erfolgreiche bestandene Module) werden unübersichtlich und orientieren sich in der Berufsbildung nicht mehr an Ausbildungsberufen, was die Auswahl für die Erstinstellung in Unternehmungen sowie Vertragsverhandlungen bei Gesamtarbeitsverträgen erschwert. Die Orientierung an einem eindeutigen Berufsabschluss ist einfacher. Vor allem deshalb begegnet die Wirtschaft der Modularisierung mit einer gewissen Skepsis. Aber für allgemein bildende Schulen entfällt dieses Argument. Ungeklärt bleibt für sie allerdings die Frage der Strukturierung des Unterrichts offen: Wie lassen sich gute Wissensstrukturen und Freiheiten in der Auswahl und Reihung der Module sicherstellen?

Literaturverzeichnis

Duffy, T.M. Jonassen, D.H. *Constructivism and the Technology of Instruction. A Conversation.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Euler, D. *Sozialkompetenzen bestimmen, fördern und prüfen.* St. Gallen. Institut für Wirtschaftspädagogik der Universität St. Gallen.

Reetz, L. *Zur Bedeutung der Schlüsselqualifikationen.* Schlüsselqualifikationen. Hamburg: Feldhaus, S. 16-35.

Теоретико-методологічні основи дослідження психологічного благополуччя особистості у студентської молоді

Магдисюк Л. І.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної та клінічної психології Волинського національного університету імені Лесі Українки

Рикун Б. В.

студентка Навчально-наукового інституту неперервної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки

Стаття присвячена проблемі дослідження феномена психологічного благополуччя особистості. Проаналізовано і систематизовано теоретико-методологічні концепції та підходи до вивчення феномена психологічного благополуччя, його ресурсів та чинників. В основі психологічного благополуччя особистості лежить емоційна оцінка людиною себе і власного життя, процес самоактуалізації та особистісного зростання. Показано, що проведені дослідження стосуються різних аспектів психологічного благополуччя, чинників, як впливають на нього.

Ключові слова: благополуччя, психологічне благополуччя, особистість, частя, задоволеність життям, самореалізація особистості.

Theoretical and methodological features psychological well-being of students

the article is devoted to the study of the phenomenon of psychological well-being of the individual. Analyzed and systematized theoretical and methodological concepts and approaches to the study of the phenomenon of psychological well-being and its resources and factors. The basis of the psychological well-being of the individual is a person's emotional assessment of himself and his own life, the process of self-actualization and personal growth. It is shown that the conducted studies discuss different aspects of psychological well-being and the factors that influence it.

Keywords: well-being, psychological well-being, personality, health, happiness, life satisfaction.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема психологічного благополуччя особистості є одними з фундамен-

тальних в психології. Сьогодні висуває високі вимоги до психічних функцій людини, які зумовлені значним потоком інфор-

мації, інтеграційними процесами та глобалізацією у різних напрямках розвитку суспільства, бурхливим розвитком науки та техніки. Саме в період навчання у закладах вищої освіти спостерігається активна соціалізація молодшої людини, яка в процесі навчання включає не тільки засвоєння знань і вмінь, але набуття навичок життя в дорослому суспільстві, набуття соціально-психологічної та професійно значимої спрямованості, яка забезпечує успішну діяльність як результат самореалізації особистості.

Нестабільна соціальна ситуація призводить до втрати почуття безпеки, економічної стабільності, впевненості в майбутньому, а з іншого боку, – посилюється конкуренція, індивідуалізація, зростає прагнення досягати успіху. Такі зміни змушують молоді шукати нові засоби досягнення відчуття гармонії, щастя, задоволеності життям, в тому числі шляхом поведінки. Тому питання дослідження психологічного благополуччя у становленні та розвитку особистості молодшої людини є надзвичайно актуальними і мають вагомий теоретичний і практичний значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В аспекті дослідження психологічного благополуччя теоретико-методологічну основу склали: дослідження пов'язані з професійною діяльністю (С. Білозерська, В. Духневич, А. Журба, Н. Завацька, І. Заусенко, А. Курова та ін.), з гендерними особливостями відчуття благополуччя (С. Веласкес-Монтіель, Н. Ярова), з впливом стратегій поведінки на психологічне благополуччя (О. Бочарова, О. Митрофанова), з віковими особливостями психологічного благополуччя (Б. Бірон, В. Бочелюк, І. Горбаль), психологічним здоров'ям (О. Завгородня, Л. Закревська, В. Пахальян), особливостями проявів психологічного благополуччя у студентської молоді (О. Камінська, Л. Козьміна, Е. Кологривова, О. Лазорко, А. Харченко, М. Хватова, Е. Черемних, R. Biswas-Diener) та іншими напрямками.

Проте, попри значні здобутки науковців, недостатньо дослідженою й наразі надзвичайно актуальною залишається проблема визначення психологічного благополуччя у сучасних соціальних умовах

та становлення «Я-особистості» у студентської молоді.

Метою нашої статті є теоретичне вивчення проблеми психологічного благополуччя у студентської молоді.

Результати теоретичного дослідження. Проблема вивчення психологічного благополуччя особистості є однією з фундаментальних у філософії, соціології, економіці, психології та медицині. У кожній науці існує своє розуміння та змістовне наповнення даного поняття. Зазначимо, що базова категорія «благополуччя» у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» визначається як «життя в достатку й рівновазі; добробут, щастя» [2, с. 86].

У роздумах представника української філософії Г. Сковороди йдеться про самопізнання та самовдосконалення особистості на засадах «сродної» буденної діяльності.

Мета «благополучної» та «щасливої» людини сформульована Е. Фроммом у праці «Людина для себе»: «Головна життєва задача особистості – дати життя самій собі, стати тим, ким вона потенційно є. Самий значущий плід її діяльності – це власна особистість [9, с. 9].

Г. Олпорт розглядає благополучну особистість та характеризує її такими рисами, як широкі межі власного «Я»; здатність до соціальних відносин; емоційний спокій та самоприйняття; реалістичне сприйняття, досвід та домагання; здатність до самопізнання і почуття гумору; направляюча (цілісна) життєва філософія [8].

Мета розвитку особистості та підсумок досягнення нею найбільш благополучного та гармонійного стану, за К. Юнгом, індивідуалізація, що означає становлення єдиного, цілісного, унікального індивіда. Індивідуалізація 36 виступає як підсумок самореалізації, в процесі якого вона й здійснюється [11].

Благополучність особистості по К. Хорні вимірюється в тій мірі, в якій вона здатна стати цілісною, спонтанною і самоідентичною, встановлюють значущі відносини з іншими людьми [10].

У період студентського життя спостерігається активна соціалізація молодшої людини, яка в процесі навчання набуває навичок життя в дорослому суспільстві, соціально-психологічної та професійно значимої

спрямованості, яка забезпечує успішну діяльність як результат самореалізації особистості.

Як зазначає академік С. Максименко, «оскільки саме в молоді погіршення фізичного, психічного, розумового розвитку нині є особливо вираженим. На сучасну молодь все помітніше впливають чинники, дія яких раніше була значно меншою. Зокрема, мова йде про зниження фізичного навантаження, натомість, підвищується нервово-психологічне, інформаційне, стрімко поширюються серед молоді шкідливі звички. Тому зосередження уваги на проблемі психогігієнічного виховання і здорового способу життя серед молоді є край важливим» [7, с. 65].

Тому, проблема психологічного благополуччя у студентської молоді є надзвичайно актуальною. Такі чинники, як емоційна та розумова навантаженість, страх відповідати на заняттях, нові умови навчання, зумовлюють пониження рівня психологічного благополуччя та психічного здоров'я студентів.

У роботах Ю. Кашлюк, благополуччя характеризується позитивним функціонуванням особистості, повноцінною реалізацією її базових потреб в особистісному зростанні, самосприйнятті, автономії, близькими стосунками, повнотою реалізації у конкретних життєвих умовах і обставинах, знаходженням гармонічного поєднання між вимогами соціуму та розвитком власної індивідуальності [6].

На думку Н. Каргіної, особистісні переживання у відповідь на повсякденні виклики, виявленні та реалізації свого дійсного Я, особистісне зростання, самореалізація та самоактуалізація є рисами психологічного благополуччя» [5, с. 50].

Дослідниця К. Ріфф узагальнила та виклала шість складових феномену психологічного благополуччя: самоприйняття (прийняття себе), готовність підтримувати позитивні стосунки з оточуючими, автономність, екологічна майстерність (управління оточуючим середовищем), наявність мети в житті, особистісне зростання (індивідуальне самовдосконалення) [12].

К. Ріфф відмічає, що виділені компоненти психологічного благополуччя спів-

відносяться з різними структурними елементами теорій, в яких так чи інакше йдеться про позитивне функціонування особистості. Наприклад, «самоприйняття» (як компонент психологічного благополуччя за К. Ріфф) співвідноситься не лише з поняттями «самоповага» і «самоприйняття», введеними і розробленими А. Маслоу, К. Роджерсом, а також включає визнання людиною своїх переваг і недоліків, співвідноситься з концепцією індивідуалізації К. Юнга, а також позитивну (в основному) оцінку людиною власного минулого, описану Е. Еріксоном як частину процесу егоінтеграції [12].

Вчений О. Гринів, зазначає, що «фізичне здоров'я є тільки одним із чинників психологічного благополуччя, базовим рівнем в ієрархії потреб, міра впливу якого залежатиме не лише від наявності/відсутності хвороби, складності наявного захворювання, а й від самої особистості, її адаптаційних здатностей, творчих ресурсів, життєвої спрямованості, емоційного інтелекту тощо» [3, с. 29].

В. Дяченко [4] звертає увагу на склад структури психологічного благополуччя (душевний комфорт) особистості. Він вважає, що доцільно виділяти когнітивний і емоційний компоненти.

Крім того, в психологічному благополуччі узагальнено представлена актуальна успішність поведінки і діяльності, задоволеність міжособистісними зв'язками, спілкуванням [4].

Тобто, цілісне, гармонійне сприйняття картини світу, а також розуміння життєвих ситуацій у теперішньому часі сприяє виникненню когнітивного компоненту благополуччя. І навпаки, при невизначеності ситуацій, суперечливій інформації, виникає дисонанс у когнітивній сфері, що призводить до інформаційних або сенсорних порушень, а у подальшому – до депривації.

Загальні переживання, що обумовлені успішним або неуспішним функціонуванням особистості – постають як емоційний компонент благополуччя. Якщо виникає дисгармонія, незалежно від сфери діяльності, – це призводить одночасно і до емоційного дискомфорту, а у майбутньому і до неблагополуччя у інших різних сферах

життя особистості. Науковець В. Дяченко звертає увагу на те, що благополуччя залежить від наявності ясних цілей, успішності реалізації планів діяльності та поведінки, наявності ресурсів та умов для досягнення цілей. Неблагополуччя з'являється в ситуації фрустрації, при монотонії виконавчої поведінки та інших подібних умовах. Благополуччя створюють приємні міжособистісні відносини, можливість спілкуватися і отримувати від цього позитивні емоції, задовольняти потребу в емоційному теплі.

Привертають увагу дослідження В. Бочелюка, який дослідив структурні відмінності психологічного благополуччя в різні періоди дорослості. Було виявлено, що впродовж усього періоду дорослості визначальними компонентами психологічного благополуччя виступають самоприйняття (позитивне ставлення до себе і свого минулого, усвідомлення і прийняття своїх бажань, «хороших» і «поганих»), сильних і слабких сторін та керування середовищем (здатність створювати умови і обставини для задоволення особистих потреб та досягнення цілей). Виявлене зниження інтеграції компонентів психологічного благополуччя у старшій групі, яке є свідченням певної дезорганізації, погіршення механізмів особистісної саморегуляції, що, у свою чергу, можна пояснити переживанням нормативної вікової кризи та її наслідків. З віком «змінюється характер взаємозв'язків психологічного благополуччя з іншими складовими життєвої позиції: базовими цінностями та суб'єктивною активністю» [1, с.17].

Аналіз наукових праць показав, що психологічне благополуччя є досить складним психологічним феноменом. Сучасні науковці виділяють різні напрямки дослідження феномену психологічного благополуччя, дослідження психологічного благополуччя з точки зору проблеми позитивного функціонування особистості, погляди на феномен «психологічного благополуччя» на основі психофізіологічного збереження функцій, психологічне благополуччя як цілісне переживання, яке виявляється у суб'єктивному відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям, а також пов'язане із базовими людськими потребами та цінностями.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, розглянуто основні теоретико-методологічні орієнтири дослідження психологічного благополуччя. Показано, що психологічне благополуччя є досить складним психологічним феноменом і досліджується у різних площинах становлення та розвитку «Я-особистості». Зазначено, що сучасні науковці виділяють декілька напрямків дослідження психологічного благополуччя: дослідження психологічного благополуччя з точки зору проблеми позитивного функціонування особистості, погляди на феномен «психологічного благополуччя» на основі психофізіологічного збереження функцій, психологічне благополуччя як цілісне переживання, яке виявляється у суб'єктивному відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям, а також пов'язане із базовими людськими потребами та цінностями.

Отже, аргументовано необхідність вивчення феномену благополуччя, зокрема про взаємозв'язки професійної діяльності у студентів та психологічного благополуччя, про вплив ціннісних орієнтації і стратегії поведінки молоді на психологічне благополуччя. Зазначено, що незважаючи на велику кількість досліджень психологічного благополуччя у різних напрямках, суттєво бракує досліджень психологічного благополуччя у студентської молоді. Перспективним напрямком дослідження є проведення експериментального дослідження з метою поглибленого вивчення феномену психологічного благополуччя, та пошуку шляхів активізації психологічного благополуччя, особливо серед підростаючого покоління.

Список використаної літератури

- Бочелюк В. Й. Структура психологічного благополуччя та його роль в життєздійсненні в різних періодах дорослості. Теоретичні і прикладні проблеми психології. Северодонецьк : СНУ ім. В. Дала, 2020. № 1 (51). С. 17–33.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
- Гринів О. М. Аналіз підходів до дослідження психологічного благополуччя особистості. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. 2014. Т. 19. № 1. С. 25–34.

- Дяченко В. А. Теоретичні підходи до розуміння психологічного благополуччя особистості [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchdpu/psy2012_10_1Dyachen.pdf.
- Каргіна Н. В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект. Наука і освіта. Психологія. – 2015. № 3. С. 48–55.
- Кашлюк Ю. І. Основні чинники, які впливають на психологічне благополуччя особистості. Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України: Проблеми сучасної психології. 2016. Вип. 34. С.170–186.
- Максименко С. Д. Пропагування психогігієнічного виховання і здорового способу життя серед молоді (психологічне обґрунтування). Практична психологія та соціальна робота. 2007. №9. С. 65.
- Психологія личности. Дж. Капрара, Д. Сервон. СПб.: Питер, 2003. 640 с.
- Фромм Э. Бегство от свободы. М., 1990, 207 с.
- Хорни К. Невротическая личность нашего времени. М.: Академический проект, 2006. 140 с.
- Юнг К.Г. Собрание сочинений. Конфликты детской души: пер. с нем. М.: Канон, 1994. С. 186-200.
- Ryff C. D. Beyond Ponce de Leon and life satisfaction: New directions in quest of successful aging. International Journal of Behavioral Development. Vol. 12. 1989. P. 35–55.
- References**
- Vochelyuk V. J. Struktura psy`xologichnogo blagopoluchchya ta jogo rol` v zhy`tvezdijsnenni v rizny`x periodax doroslosti. / Teorety`chni i pry`kladni probemy` psy`xologiyi. Syeverodonec`k: SNU im. V. Dalya, 2020. № 1 (51). S. 17–33.
- Vely`ky`j tlumachny`j slovny`k suchasnoyi ukrayins`koyi movy` (z dod. i dopov.), uklad. i golov. red. V.T. Busel. K.: VTF «Perun», 2005. 1728 s.
- Gry`niv O. M. Analiz pidxodiv do doslidzhennya psy`xologichnogo blagopoluchchya osoby`stosti. DVNZ «Pry`karpats`ky`j nacional`ny`j universy`tet imeni Vasy`lya Stefany`k» // Zbirny`k naukovy`x prac` : filosofiya, sociologiya, psy`xologiya. 2014. T. 19. № 1. S. 25–34.
- Dyachenko V. A. Teorety`chni pidxody` do rozuminnya psy`xologichnogo blagopoluchchya osoby`stosti. [Elektronny`j resurs]. Rezhy`m dostupu:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchdpu/psy2012_10_1Dyachen.pdf.
- Kargina N. V. Osnovni pidxody` do vy`vchennya psy`xologichnogo blagopoluchchya osoby`stosti: teorety`chny`j aspekt. Nauka i osvita. Psy`xologiya. 2015. № 3. S. 48–55.
- Kashlyuk Yu. I. Osnovni chy`nny`ky`, yaki vply`vayut` na psy`xologichne blagopoluchchya osoby`stosti. Zbirny`k naukovy`x prac` KPNU imeni Ivana Ogiyenko, Insty`tutu psy`xologiyi imeni G.S. Kostyuka NAPN Ukrainy`: Problemy` suchasnoyi psy`xologiyi. 2016. Vy`p. 34. S.170–186.
- Maksy`menko S. D. Propaguvannya psy`xogigiyenichnogo vy`xovannya i zdorovogo sposobu zhy`t`tya sered molodi (psy`xologichne obgruntuvannya). Prakty`chna psy`xologiya ta social`na robota. 2007. №9. S. 65.
- Psy`xology`ya ly`chnosty`. Dzh. Kaprara, D. Servon. SPb.: Py`ter, 2003. 640 s.
- Fromm Э. Begstvo ot svobody. M., 1990, 207 s.
- Xomy` K. Nevroty`cheskaya ly`chnost` nashego vremeny`. M.: Akademiy`chesky`j proekt, 2006. 140 s.
- Yung K.G. Sobrany`e sochy`neny`j. Konfly`kty detskoj dushy`: per. s nem. M.: Kanon, 1994. S. 186-200.
- Ryff C. D. Beyond Ponce de Leon and life satisfaction: New directions in quest of successful aging. International Journal of Behavioral Development. Vol. 12. 1989. R. 35–55.

Педагогічна інноватика як складова освітньої діяльності

Слушний Олег Миколайович

*аспірант кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами*

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

Pedagogical innovation as a component of educational activity

Slushnyi Oleh Mukolayovych

*graduate student of Department of Pedagogy, Vocational Education and Management
of Educational Institutions*

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University

У статті звертається увага на потрактування дефініції «інновація педагогічна». Зауважується, що інноваційні процеси в системі освіти сприймаються як керовані процеси створення, сприйняття, оцінки, освоєння і застосування педагогічних нововведень. Наводиться класифікація педагогічних інновацій, зокрема: за видами діяльності; за характером внесених змін; за масштабом внесених змін; за масштабом використання; за джерелом виникнення.

У статті інноваційні процеси в системі освіти розглядаються як керовані процеси створення, сприйняття, оцінки, освоєння і застосування педагогічних нововведень. Основними напрямками і об'єктами інноваційних перетворень в педагогіці виокремлено такі: розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ; оновлення змісту освіти; зміна і розробка нових технологій навчання і виховання; вдосконалення управління освітніми установами та системою освіти в цілому; поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації; проектування нових моделей освітнього процесу; забезпечення психологічної, екологічної безпеки в освітньому процесі, розробка здоров'язберігаючих технологій навчання; забезпечення успішності навчання і виховання, моніторинг освітнього процесу; розробка підручників і навчальних посібників нового покоління та інші.

Зауважується, що педагогічна інноватика – наука, що вивчає природу, закономірності виникнення та розвитку педагогічних інновацій щодо суб'єктів освіти, а також забезпечує зв'язок педагогічних традицій з проєктуванням майбутнього освіти. Названо об'єкт та предмет педагогічної інноватики, так об'єкт педагогічної інноватики – це процес виникнення, розвитку та освоєння інновацій в освіті учнів, що ведуть до прогресивних змін якості їх освіти. Предмет педагогічної інноватики – сукупність педагогічних умов, за-

собів і закономірностей, пов'язаних з розробкою, впровадженням та освоєнням педагогічних нововведень в освітній реальності; система відносин, котрі виникають в інноваційній освітній діяльності, спрямованій на становлення особистості суб'єктів освіти (учнів, педагогів, адміністраторів).

Ключові слова: інноватика; інноваційні моделі; освітня інноватика; педагогічна інноватика; освітня діяльність.

The article draws attention to the interpretation of the definition of «pedagogical innovation». Pedagogical innovation is a purposeful change that introduces innovations into the educational environment that improve the characteristics of individual parts, components and the educational system as a whole; the process of mastering innovation; search for ideal methods and programs, their implementation in the educational process and their creative rethinking. The classification of pedagogical innovations is given, in particular: by types of activity; by the nature of the changes; on the scale of changes; by scale of use; by source.

In the article innovative processes in the education system are considered as controlled processes of creation, perception, assessment, development and application of pedagogical innovations. The main directions and objects of innovative transformations in pedagogy are the following: development of concepts and strategies for the development of education and educational institutions; updating the content of education; change and development of new technologies of teaching and education; improving the management of educational institutions and the education system as a whole; improving the training of teachers and improving their skills; designing new models of the educational process; ensuring psychological and environmental safety in the educational process, development of healthy learning technologies; ensuring the success of education and upbringing, monitoring the educational process; development of textbooks and manuals of the new generation and others.

It is noted that pedagogical innovation is a science that studies the nature, patterns of origin and development of pedagogical innovations in relation to educational entities, as well as provides a link between pedagogical traditions and the design of future education. The object and subject of pedagogical innovation are named, so the object of pedagogical innovation is the process of emergence, development and development of innovations in the education of students, leading to progressive changes in the quality of their education. The subject of pedagogical innovation – a set of pedagogical conditions, tools and patterns associated with the development, implementation and development of pedagogical innovations in educational reality; system of relations that arise in innovative educational activities aimed at the formation of the personality of educational entities (students, teachers, administrators).

Key words: innovation; innovative models; educational innovation; pedagogical innovation; educational activities.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві надзвичайної цінності набуває розумова праця людини, а технологічні інновації, котрі стають важливішими за масове виробництво, створюють глобальну конкуренцію. Пріоритет надається новим концепціям, а на економічне зростання будь-якої країни впливає якість людського капіталу. Міждержавна конкуренція вступає у новий етап.

Здатність нації продукувати нові знання і втілювати їх у виробництво, окрім природних ресурсів, слугують потенціалом для розвитку сучасного суспільства та перебувають під особливою увагою. Так, метою реалізації даної програми є: досягнення передових позицій у галузі інформаційних технологій; зміцнення демократії; створення нових робочих місць; викорис-

тання інформаційних систем для розповсюдження знань шляхом підвищення ефективності функціонування системи освіти і науки; формування системи сприяння розвитку інноваційного підприємництва; стимулювання інтеграції наукових та освітніх структур; фінансова та організаційна підтримка наукомістких галузей тощо. Для цього підгрунтям перебудови вітчизняної освітньої системи повинна стати низка демократичних принципів, зокрема: рівних освітніх можливостей, децентралізації, відкритості, ступеневості, варіативності, гуманізації, полікультурності, плюралістичності, неперервності освіти тощо. А в стратегії розвитку освітньої сфери мають бути враховані потреби ринку праці й соціально-економічного розвитку країни та міжнародні стандарти якості освіти, налагоджено взаємозв'язок вищої освіти з науковими дослідженнями, реалізовано принцип автономії університетів тощо [5, с. 2].

Основними напрямками і об'єктами інноваційних перетворень в педагогіці виокремлено такі: розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ; оновлення змісту освіти; зміна і розробка нових технологій навчання і виховання; вдосконалення управління освітніми установами та системою освіти в цілому; поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації; проектування нових моделей освітнього процесу; забезпечення психологічної, екологічної безпеки в освітньому процесі; розробка здоров'язберігаючих технологій навчання; забезпечення успішності навчання і виховання, моніторинг освітнього процесу; розробка підручників і навчальних посібників нового покоління та інші.

Аналіз досліджень. Актуальні питання інноваційного розвитку, котрі стосувалися проблеми забезпечення інновацій в освітній сфері, вивчали Д. Адамюк, Ю. Атаманюк, М. Богуславський, О. Василець, Д. Висоцький, В. Гець, О. Дубасенюк, В. Загвинський, І. Зязюн, Л. Козак, В. Кремень, І. Підласий, Л. Шевченко, Л. Шостак, Н. Юсуфбекова та ін.

У зарубіжній педагогіці проблеми планування інновацій та управління іннова-

ційними процесами вивчають Р. Адам, Е. Роджерс, А. Кінг, Б. Шнайдер, Л. Андерсон, Л. Брігс, Х. Барнет та ін.

Питання дифузії інновацій висвітлені в роботах Е. Роджерса, Й. Шумпетера, І. Перлаккі, В. Гартмана, Е. Менсфілда, Р. Фостера, Б. Твісса та ін. Трактуються це поняття в залежності від об'єкта і предмета дослідження. Б. Твісс визначає інновацію як процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту. Ф. Ніксон вважає, що інновація – це сукупність технічних, виробничих та комерційних заходів, що приводять до появи на ринку нових і поліпшених промислових процесів і обладнання. Б. Санто вважає, що інновація – це такий суспільний технічно-економічний процес, який через практичне використання ідей і винаходів приводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій, і в разі, якщо вона орієнтується на економічну вигоду, прибуток, поява інновації на ринку може призвести додатковий дохід. Й. Шумпетер трактує інновацію як нову науково-організаційну комбінацію виробничих факторів, мотивовану підприємницьким духом. Проаналізувавши різні визначення можна зробити висновок про те, що специфічний зміст інновації складають зміни, а головною функцією інноваційної діяльності є функція зміни [2].

Мета статті – розглянути роль і місце педагогічної інноватики як інструменту впровадження досягнень науки та передового досвіду у реформуванні системи освіти України.

Виклад основного матеріалу. Боротьба за інновації, за інтелектуальний та інформаційний простір набуває нині планетарних масштабів, і в цій боротьбі Україна повинна зайняти гідне місце серед переможців. Недаремно державна політика щодо розвитку людського капіталу – один з ключових компонентів стратегії розбудови економіки знань та головний ресурс в умовах сучасної міжнародної конкуренції. Тож не викликає сумніву, що і для України питання розвитку якісної освіти та освіченості нації є стратегічним у контексті забезпечення інноваційного розвитку та економічного зростання нашої держави у XXI столітті [5, с. 8].

Педагогічна інноватика – вчення про створення педагогічних нововведень, їх оцінку й освоєння педагогічним співтовариством, використання та застосування на практиці. Варто розрізнити поняття: «нововведення» та «інноватика». Якщо педагогічне нововведення розглядати як якусь ідею, метод, засіб, технологію або систему, то інноватика в цьому випадку – це процес і результат впровадження і освоєння нововведення. Поняття «нововведення» можна вважати синонімом поняття «інновація». «Інновація» (від англ. innovation) – термін, яким позначається нова ідея, новостворений продукт у будь-якій галузі (техніки, технології, управлінні, освіті) шляхом досягнень науки і передового досвіду. У глумачному словнику поняття «інновація» розглядається як «оновлення, новизна, зміна» [1, с. 347].

В Україні інноваційна діяльність передбачена проектом Концепції державної Інноваційної політики (1997) та проектом Положення “Про порядок здійснення інноваційної діяльності у системі освіти” (1999). У контексті інноваційної стратегії цілісного педагогічного процесу суттєво зростає роль керівництва вищого навчального закладу, викладачів, методистів як безпосередніх носіїв новаторських підходів. При всьому розмаїтті технологій навчання: дидактичних, комп’ютерних, проблемних, модульнорозвивальних, кредитно-модульних та інших – реалізація провідних педагогічних функцій залишається за педагогом [3, с. 5].

Осмилення інноваційних процесів потребує розкриття провідних тенденцій і протиріччя у їх розвитку. Н. Юсуфбекова [8] виокремлює чотири таких тенденції.

Перша тенденція – розширення практики і реалізація інноваційних процесів – є закономірністю в розвитку сучасної освіти, веде до стійкої тенденції його перманентного оновлення. Дана тенденція обумовлює протиріччя:

а) між старим і новим – породжується як соціальними, так і педагогічними потребами;

б) між дедалі більшою масою знань, фактів і межами навчально-виховного процесу;

в) розвиток суспільства вимагає творчої особистості, а це передбачає творче освоєння наявних знань. Таке протиріччя передбачає пошук нових підходів до його вирішення.

Друга тенденція – посилюється потреба в новому педагогічному знанні серед вчителів та інших практичних працівників.

Третя тенденція пов’язана з етапом застосування та масового впровадження.

Четверта тенденція – створення виховних систем. Розвиток виховних систем передбачає проходження трьох основних взаємопов’язаних етапів:

- виникнення педагогічного явища виховної системи і його творче осмислення в новому педагогічному знанні;
- освоєння нововведення педагогічного спільнотою;
- етап застосування, впровадження в практику [8].

Кожен з трьох етапів відрізняється своїми конкретними протиріччями. Для першого етапу характерна нецільність, переважно стихійний характер соціально-педагогічного впливу на формування людини, що переважає в суспільстві.

Для другого етапу істотно протиріччя між несистемним науково-педагогічним мисленням, фіксує ючим сформовану практику роботи загальноосвітньої школи, і системним класом наукових і практичних завдань, які ставляться і вирішуються при розробці проблеми виховної системи.

Для третього етапу значимо протиріччя між готовим, існуючим «зразком», «моделлю» виховної системи та необхідністю її використання та розвитку в умовах роботи конкретної освітньої установи.

Виявлені тенденції і протиріччя обумовлюють необхідність ставити питання про закони інноваційних процесів. Н. Юсуфбекова [8] розглядає такі закони.

Закон дестабілізації педагогічного інноваційного середовища. Цілісні уявлення про будь-які педагогічні процеси чи явища починають руйнуватися. У зв’язку з цим виникають витрати, пов’язані з кадровими та духовними можливостями педагогічної спільноти.

Закон фінальної реалізації інноваційного процесу. Будь-який інноваційний процес

повинен рано чи пізно, стихійно або свідомо, реалізуватися.

Закон стереотипізації педагогічних інновацій. Будь-яка педагогічна інновація, що реалізується в інноваційному процесі, має тенденцію перетворюватися в стереотип мислення і практичної дії.

Закон циклової повторюваності, повторного відродження в нових умовах [8].

Педагогічну інноватику А. Хуторської [7] розподіляє за такими типами:

1. Відносно структурних елементів освітніх систем: нововведення щодо цілей, завдань, змісту освіти і виховання, щодо форм, методів, прийомів, технологій навчання, засобів навчання і освіти, системи діагностики, контролю чи оцінки результатів і т. ін.

2. Відносно особистісного становлення суб'єктів освіти: інноватика відносно розвитку певних здібностей учнів і педагогів, їхніх знань, навичок, способів діяльності, компетентностей і ін.

3. Щодо галузі педагогічного застосування: в навчальному процесі, в навчальному курсі, в освітній галузі, на рівні системи навчання, на рівні системи освіти, в управлінні освітою.

4. За типами взаємодії учасників педагогічного процесу: в колективному навчанні, в груповому навчанні, як тьютор, як репетитор, в сімейному навчанні і т. ін.

5. За функціональними можливостями: нововведення-умови (забезпечують оновлення освітнього середовища, соціокультурних умов і т. ін.), нововведення-продукти (педагогічні засоби, проєкти, технології і т. ін.), управлінські нововведення (нові рішення в структурі освітніх систем і управлінських процедур, що забезпечують їх функціонування).

6. За способами здійснення: планові, систематичні, періодичні, стихійні, спонтанні, випадкові.

7. За масштабністю поширення: в діяльності одного педагога, методичного об'єднання педагогів, в школі, в групі шкіл, в регіоні, на регіональному рівні, на міжнародному рівні і т. ін.

8. За соціально-педагогічною значущістю: в освітніх установах певного типу, для конкретних професійно-типологічних груп педагогів.

9. За обсягом новаторських заходів: локальні, масові, глобальні і т.ін.

10. За ступенем передбачуваних перетворень: коригувальні, що модифікують, модернізують, радикальні, революційні.

У запропонованій системі одна і та ж інновація може одночасно володіти декількома характеристиками і займати місце в різних блоках [5].

Інновація педагогічна:

- цілеспрямована зміна, що вносить в освітнє середовище стабільні елементи (нововведення), що поліпшують характеристики окремих частин, компонентів і самої освітньої системи в цілому;
- процес освоєння нововведення (нового засобу, методу, методики, технології, програми);
- пошук ідеальних методик і програм, їх впровадження в освітній процес і їх творче переосмислення.

Інноваційні процеси в системі освіти – керовані процеси створення, сприйняття, оцінки, освоєння і застосування педагогічних нововведень.

Класифікація педагогічних інновацій:

- за видами діяльності (педагогічні, що забезпечують педагогічний процес, управлінські);
- за характером внесених змін (радикальні, комбінаторні, що модифікують);
- за масштабом внесених змін (локальні, модульні, системні);
- за масштабом використання (поодинокі, дифузні);
- за джерелом виникнення (зовнішні, внутрішні).

Під педагогічною інноватикую в даний час розуміють науку, що вивчає природу, закономірності виникнення та розвитку педагогічних інновацій, їх зв'язку з традиціями минулого і майбутнього щодо суб'єктів освіти.

Таким чином, педагогічна інноватика – наука, що вивчає природу, закономірності виникнення та розвитку педагогічних інновацій щодо суб'єктів освіти, а також забезпечує зв'язок педагогічних традицій з проєктуванням майбутнього освіти. Об'єкт педагогічної інноватики – це процес виник-

нення, розвитку та освоєння інновацій в освіті учнів, що ведуть до прогресивних змін якості їх освіти. Предмет педагогічної інноватики – сукупність педагогічних умов, засобів і закономірностей, пов'язаних з розробкою, впровадженням та освоєнням педагогічних нововведень в освітній реальності; система відносин, котрі виникають в інноваційній освітній діяльності, спрямованій на становлення особистості суб'єктів освіти (учнів, педагогів, адміністраторів).

Завдання педагогічної інноватики:

1. Описово-пояснювальні завдання, покликані дати картину того, що є в дійсності на рівні теоретичного пояснення.
2. Завдання, пов'язані з розробкою нових моделей інноваційної діяльності, нових технологій її здійснення, нових форм її організації.
3. Завдання, пов'язані з розробкою способів розвитку систем інноваційної діяльності.
4. Завдання, пов'язані з вивченням системи відносин, що виникають в інноваційній освітній діяльності по відношенню до особистісного становлення і розвитку учня і вчителя.
5. Завдання, що стосуються природи та закономірностям виникнення, розвитку педагогічних інновацій, їх зв'язку з традиціями минулого і майбутнього щодо суб'єктів освіти [4].

Формування інноваційної спрямованості передбачає використання певних критеріїв, які дають можливість судити про ефективність того чи іншого нововведення. У науковій літературі виділяють наступні критерії: новизни, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду (розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний, суб'єктивний рівні новизни); оптимальності, який сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил: високої результативності, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності вчителя; можливості творчого застосування інновацій у масовому досвіді, котре передбачає придатність апробованого досвіду для ма-

сового впровадження у вищих навчальних закладах [3, с. 6].

Висновки. Таким чином, прогресивні зміни в освіті пов'язані, як правило, з новими педагогічними розробками. Освітня інноватика характеризує сутнісний зв'язок теорії і практики освітньої діяльності, визначає її норми, характерні для інноваційних перетворень, органічно об'єднує процеси створення і впровадження новацій на практиці.

Список використаних джерел

- Бусел В. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
- Дефініції терміну «інновація». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D1%84%D1%83%D0%B7%D1%96%D1%8F_%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9
- Дубасенюк О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти. Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод. праць / За ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. С. 3-14.
- Педагогическая инноватика как область педагогических знаний. URL: <https://infourok.ru/konspekt-pedagogicheskaya-innovatika-kak-oblast-pedagogicheskikh-znaniy-2512807.html>
- Рыбачева Е.А. Проблемы инновационных процессов в образовании. В мире научных открытий. 2010. URL: <http://naukarus.com/problemu-innovatsionnyh-protsessov-v-obrazovanii>
- Старовойт О.В. Економіка знань у стратегії інноваційного розвитку освіти: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.10 / О.В. Старовойт ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2010. 18 с. укр.
- Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика. М.: Изд-во УН Ц ДО, 2005. 222 с.
- Юсуфбекова Н. Р. Педагогическая инноватика как направление методологических исследований. Педагогическая теория: Идеи и проблемы. М., 1992. С. 20-26.